

Hansti Duniya (Punjabi)

♦ Vol. 45 ♦ No. 05 ♦ May 2021

ਹੁਮਤਾ ਦਾਨਿਆ

₹15/-

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

• Vol.- 45 • ਅੰਕ - 05 • ਮਈ 2021 • Pages : 52
(ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਲੋਖੀ ਪਟਿਆਕਾ)

Also published in Hindi, English & Marathi

Printer & Publisher C.L. Gulati, on behalf of Sant Nirankari Mandal, Delhi-9, printed at M.P. Printers, B-220, Phase-II, NOIDA - 201305 (UP) & published at Sant Nirankari Satsang Bhawan, Sant Nirankari Colony, Delhi-110009

Managing Editor : Sulekh Singh 'Sathi'

Editor (Honorary)

Sulekh Singh 'Sathi'

Email: editorial@nirankari.org

Ph.: 011-47660200

Fax: 011-27608215

Website: www.nirankari.org
kids.nirankari.org

Subscription Value

Country	1 Year	3 Years	5 Years	11 Years
India/Nepal	₹ 150	₹ 400	₹ 700	₹ 1500
U.K.	£15	£40	£70	£150
Europe	€20	€55	€95	€200
USA	\$25	\$70	\$120	\$250
Canada/ Australia	\$30	\$85	\$140	\$300

Other Countries

Equivalent to U.S. Dollars as mentioned above.

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ

ਜਾਗਰੂਕਤਾ
ਅਤੇ
ਚੇਤਨਤਾ

04

19

ਸੱਤੰਬਰ

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ	04
ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਯੋਗਕਾਰੀ	10
ਹਾਸਾ-ਖੇਡਾ	16
ਸਾਧਾਰਣ ਵਿਆਲ ਪ੍ਰਯੋਗਕਾਰੀ	19
ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?	27
ਹੰਸਤੀ ਭਰੇ ਪ੍ਰਤੀਯੋਗਿਤਾ	38
ਕਦੇ ਨਾ ਭੁਲੋ	42
ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਪਰਥ	50

ਚਿੱਤਰਕਥਾਵਾਂ

ਕਿੱਟੀ	20
ਦਾਦਾ ਜੀ	46

06

12

24

28

43

ਕਹਾਣੀਆਂ

ਵੱਡਾ ਕੈਣ?

- ਪਰਸੂਰਾਮ ਸੁਕਲ

06

ਛੁਠੀ ਸਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਫਲ

- ਭਾਗ ਵਿਜਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼

11

ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਦਉਪਯੋਗ

- ਰਾਜੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ

12

ਛੁੱਲਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ

- ਰਾਜੂ-ਬੁੜ੍ਹੀ

24

ਚਾਰ ਰਾਹ

- ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੌਨ

32

ਅਨੌਆ ਤੋਹਹਾ

- ਕਮਲ ਸੌਗਾਠੀ

35

ਖਾਲੀ ਹੱਥ

- ਈਲੂ ਰਾਣੀ

40

ਬੁੱਧੀਮਾਠੀ

- ਸੁਰੰਦਰ ਕੌਰ ਰੇਮੀ

44

ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੇਖ

ਛੇਟਾ ਸਿਹਾ ਤਿਲ :

- ਦੀਪਾਂਸੂ ਜੀਨ

14

ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ

- ਅਰਚਨਾ ਸੌਗਾਠੀ

26

ਬਹਾਦਰ ਲੜਕੀ ਗਰੇਸ

- ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰਮਤਾ'

28

ਕੀੜੀਖੇਰ

- ਰਿਸੀਮੇਹਨ

31

ਛੇਟੀ ਸਿਹੀ ਗੱਲ

- ਰੂਪ ਨਰਾਇਣ ਕਾਬਰਾ

34

ਗੀਤ-ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਨੌਜ਼ੁ-ਸੁਪਲੀ, ਵੱਡੇ ਇਰਾਦੇ

- ਰਾਮੰਦਰ

05

ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ ---

- ਦਰਸਨ ਆਸਟ

18

ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ

- ਬਿੱਕਰ 'ਮਾਣਕ'

30

ਥੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਈਏ

- ਇਸਮੀਤ ਸਿੰਘ

39

ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ

- ਜਗਤਾਰ 'ਚਮਨ'

43

ਪੰਜਾਬੀ
ਦੁਨੀਆ
ਮਈ 2021

03

ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਅਤੇ ਚੇਤਨਤਾ

ਪ੍ਰ ਛਲੇ ਸਾਲ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਵਾਇਰਸ ਧਰਤੀ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਜਿਸਨੇ ਹਮਦੇ-ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਪ੍ਰਗਟ ਦਿਤੇ। ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਇਕ ਅਜੀਬ ਜਿਹਾ ਖੌਫ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਾਇਰਸ ਸਿਰਫ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਫੈਲਣ ਲਗਾ। ਇਸਨੂੰ ਕਰੋਨਾਵਾਇਰਸ ਦਾ ਨਾਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਸੁਰ-ਸੁਰ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਕਾਰਣ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਇਨਸਾਨੀ ਜਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲਗਾ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਚੌਕੰਨੀਆਂ ਹੋਣ ਲਗੀਆਂ। ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਹੈਰਾਨ-ਪਰੇਸਾਨ ਹੋਣ ਲਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਮਹਾਮਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਲ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੈਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਪਰਾਲੇ ਅਤੇ ਜਤਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸਦੇ ਲਖਸ਼ਣ ਅਤੇ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ - ਹੌਲੀ ਇਸਦੀ ਰਫਤਾਰ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਨਸਾਨੀ ਜਾਨਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਵੀ ਕੁਝ ਘਟ ਹੋਣ ਲਗਾ।

ਠੀਕ ਇਕ ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਨੇ ਫਿਰ ਤੇਜ਼ੀ ਫੜਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਦਿਨ-ਬਾਦਿਨ ਇਸਦਾ ਵਿਕਰਾਲ ਰੂਪ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਲ ਫੈਲ ਰਹੇ ਇਸ ਵਾਇਰਸ ਤੋਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਬਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਿਆਦਾ ਖਤਰਾ ਦਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਚੇਤਾਵਨੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸੁਰਖਿਆ ਉਪਾਂ ਬੜੀ ਸਾਵਧਾਨੀ ਅਤੇ ਚੇਤਨਤਾ ਨਾਲ

ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪਿਆਰੇ ਬਚਿਉ ! ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੜੇ ਚੇਤਨ ਅਤੇ ਜਾਗਰੂਕ ਹੋ। ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਆਪ ਬਚੋਣ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਤਕ ਫੈਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਜੜ੍ਹਰੀ ਹਿਦਾਇਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਨਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਸਕੂਲ ਤਾਂ ਅਜ ਕਲ ਬੰਦ ਹੀ ਹਨ, ਇਸਲਈ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਹੀ ਪੜਾਈ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ; ਫਿਰ ਵੀ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਹੈ ਕਿ -

1. ਬਿਨਾਂ ਜੜ੍ਹਰਤ ਘਰਾਂ ਚੌ ਬਾਹਰ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਣਾ।
2. ਕਿਧਰੇ ਜਾਣਾ ਵੀ ਪਦੇ ਤਾਂ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਸਕ ਜੜ੍ਹਰ ਲਗਾਉਣਾ ਹੈ।
3. ਦੂਜੇ ਇਨਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਘਟੋ-ਘਟ ਦੋ ਗਜ ਦੀ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਰਖਣੀ ਹੈ।
4. ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸਾਫ ਸਫਾਈ ਦਾ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਰਖਣਾ ਹੈ। ਬੋੜੇ ਬੋੜੇ ਸਮੇਂ ਬਾਦ ਹੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧੋਂਦੇ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹੈ।
5. ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਤੇ ਦਿਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਪਾਲਨ ਕਰਨਾ ਜੜ੍ਹਰੀ ਹੈ। ਸੋ ਬਚਿਉ ! ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜਾਗਰੂਕ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਰਹਿਣ ਦੀ ਲੱਡ ਹੈ ਤਾਂਕਿ ਕਿਸੇ ਅਣਸੁਖਾਵੇਂ ਹਾਲਾਤ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਸਿਹਤਮੰਦ ਰਹਿਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਨੰਦੇ-ਸੁਪਨੇ, ਵੱਡੇ ਇਗਾਦੇ

ਨੰਦੇ-ਸੁਪਨੇ, ਵੱਡੇ ਇਗਾਦੇ,
ਹੁਣ ਨੇ ਇਹ ਸਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

ਪੈਰਾਂ ਨੇ ਹੈ ਚਲਦੇ ਜਾਣਾ,
ਮੰਜ਼ਿਲ ਤਾਂ ਪਿਆਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਪਠ ਪੜਾਂਗੇ,
ਅਹਿਸਾਸ ਦੁਲਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

ਇੰਦਰ-ਧਨ੍ਸ ਜਿਹੇ ਨੇ ਸੱਜਣਾ,
ਹੁਣ ਰੰਗ ਸਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

ਇਹ ਗਗਨ ਸਾਡੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਹੈ,
ਸਾਗਰ ਦੇ ਧਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

ਕੰਡਿਆਂ ਤੋਂ ਹੁਣ ਕੀ ਘਬਰਾਉਣਾ,
ਜੇ ਗੁਲਾਬ ਨੇ ਸਾਰੇ ਮੁੱਠੀ ਵਿੱਚ।

□ ਪਰਸੂਰਾਮ ਸੁਕਲ

ਵੱਡਾ ਕੌਣ ?

ਇ ਕ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਇਕ ਜੋੜਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਹੰਸ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਮਿੱਤਰਤਾ ਅਤੇ ਗੁੜਾ ਪ੍ਰੇਮ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਸੁੱਖ-ਦੁੱਖ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਨ।

ਸਾਗਰ ਅਤੇ ਹੰਸ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਅਚਾਨਕ ਸਾਗਰ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚਾਰ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਹੰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - 'ਮਿੱਤਰ ਹੰਸ! ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਵੱਡਾ ਕੌਣ ਹੈ?'।

ਹੰਸ ਇਸ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਿਆ? ਉਸ ਨੇ ਉਤਸੁਕਤਾ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ - ਭਾਈ! ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ।

ਸਾਗਰ ਨੇ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਆਪਣੀ ਰਾਹਿਰਾਈ ਨਾਪੀ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ। ਮੇਰੀ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਤੋਂ ਤੂੰ ਜਾਣੂ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ। ਮੇਰਾ ਵਿਸਥਾਰ ਵੇਖ, ਦੁਰ-ਦੁਰ ਤਕ ਵੇਖ ਮੇਰਾ ਜਲ ਹਿਲੋਰੇ ਮਾਰਦਾ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਤਕ ਕੋਈ ਮੇਰੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਿਆ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ।

ਪੰਛੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜਾ ਹੰਸ ਨੂੰ ਭਲਾ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਸਹਿਣ ਹੁੰਦਾ? ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਫੈਦ ਖੰਭਾਂ ਅਤੇ ਸੁੰਦਰ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਿਆ ਅਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ - ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ। ਮੇਰਾ ਰੂਪ-ਰੰਗ ਵੇਖ, ਮੇਰੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵੇਖ, ਮੇਰਾ ਸਫੈਦ ਰੰਗ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਸੀਤਲਤਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਮੋਹਰ ਦੇਹ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਵੱਡਾ ਹਾਂ।

ਦੋਵੇਂ ਮਿੱਤਰ ਆਪਣੀ-ਆਪਣੀ ਹੱਠ ਤੇ ਅੜੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮਨਵਾਉਣਾ ਚਾਹ

ਰਹੇ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਆਪਣੇ ਗੁਣ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦੇ ਉਦਾਹਰਣ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨੂੰ ਨੀਵਾਂ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਸਨ।

ਦੋਵਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਇਸ ਹੱਠਧਰਮੀ ਅਤੇ ਮੂਰਖਤਾਪੂਰਣ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਸਨੀ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਸੋਚਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਐਨੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਾ ਬਣ ਜਾਣ।

ਹੰਸਨੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਸੋਚ-ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਹੰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - 'ਪਿਆਰੇ! ਵਿਅਰਥ ਵਿੱਚ ਲੜਨ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਸਥਾਨ ਤੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੀਏ।' ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾ-ਬੁਝਾ ਕੇ ਹੰਸਨੀ ਆਪਣੇ ਹੰਸ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੂਰੀ ਤੇ ਵਹਿਣ ਵਾਲੀ ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਗਈ ਅਤੇ ਉਥੇ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਹੰਸ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਬੜਾ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਹੰਸਨੀ ਬੋਲੀ- ਪਿਆਰੇ ਹੰਸ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਫਲ ਤਾਂ ਭੁਗਤਣਾ ਪਏਗਾ। ਤੁਸੀਂ

ਜਗ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਵਧਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਇਕ ਚੰਗਾ ਅਤੇ ਪੁਰਾਣਾ ਮਿੱਤਰ ਗਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਵੱਡਾ ਤਾਂ ਉਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਦੂਸ਼ਰਿਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰੇ। ਵੱਡੱਪਣ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਭਰ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੀ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਏਗਾ।

ਹੰਸਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਹੰਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਸਾਗਰ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗੀ।

ਇਧਰ ਸਾਗਰ ਵੀ ਇੱਕਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਹਰ ਸਮੇਂ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰ ਹੰਸ ਦੀ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਹੰਸ ਦੇ ਬਿਨਾ ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਦਾਸ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ।

ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਧਰੋਂ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਨਾਂ ਦੇ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਗੁਜਰੇ। ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਬੜੇ ਨੇਕ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਨਿਆਪੁਸ਼ੰਦ ਪੰਚ ਸਨ। ਲਾਗੇ-ਚਾਗੇ ਕਿਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਝਗੜਾ, ਫਸਾਦ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਲੋਕ ਨਿਆਂ ਲਈ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਦੇ ਕੋਲ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਸਨ।

ਸਾਗਰ ਵੱਲ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਲਛਮਣ ਨੇ ਭੀਮਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ - ਵੇਖੋ ਇਹ ਸਾਗਰ ਹੈ।

ਲਛਮਣ ਦੀ ਗੱਲ ਟੋਕਦੇ ਹੋਏ ਭੀਮਾ ਬੋਲਿਆ-ਨਹੀਂ, ਲਛਮਣ! ਇਹ ਸਾਗਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅਗਰ ਇਹ ਸਾਗਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੰਸ ਜ਼ਰੂਰ ਰਹਿੰਦੇ।

ਸਾਗਰ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਉਹਨਾਂ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਬੜਾ ਦੁੱਖ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਪੰਚੋ! ਮੈਂ ਸਾਗਰ ਹੀ ਹਾਂ। ਮੇਰੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੰਸ ਵੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਮੇਰੀ ਮੂਰਖਤਾ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸਾਡੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਹੈ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਹੰਸ ਦੂਸਰੇ ਸਥਾਨ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਅਗਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਹੰਸ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਿੱਤਰ ਸਾਗਰ ਆਪਣੇ ਦੁਰਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਅ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆ ਸਕਦੇ ਹੋ?

ਸਾਗਰ ਦੀ ਵਿਖਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਲਛਮਣ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸਾ ਦਿਵਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ - ਪਿਆਰੇ ਸਾਗਰ! ਤੂੰ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋ। ਅਗਰ ਸਾਨੂੰ ਹੰਸ ਮਿਲਣਗੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਤੇਰਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੇਵਾਂਗੇ। ਐਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਹਾਂ ਵਿੱਚ ਮੇਲ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ। ਅਜਿਹਾ ਕਹਿ ਕੇ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਅਗੇ ਵਧ ਗਏ।

ਕੁਝ ਦੂਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਬਾਦ ਭੀਮਾ ਦੀ ਦਿਸ਼ਟੀ ਹੰਸਾਂ ਤੇ ਪਈ। ਉਹ ਬੋਲਿਆ- ਵੇਖੋ ਲਛਮਣ ! ਇਹ ਹੰਸ ਹਨ।

ਲਛਮਣ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਨਹੀਂ ਭੀਮਾ ਇਹ ਹੰਸ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰਸ ਜਾਂ ਬਗੁਲੇ ਹਨ। ਅਗਰ ਹੰਸ ਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਹੰਸ ਸਦਾ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਲਛਮਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੰਸ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿੱਚ ਚੁੱਭ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਤ੍ਰਿਸ਼ੀ ਨਜ਼ਰ ਨਾਲ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਉਦਾਸ ਸੁਰ ਵਿੱਚ ਬੋਲਿਆ- ਵੇਖੋ ਪੰਚੋ! ਅਸੀਂ ਹੰਸ ਹੀ ਹਾਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਗਰ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਲੇਕਿਨ ਬੋੜੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਸਾਡਾ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਝਗੜਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਵੱਖ ਰਹਿਣ ਲੱਗੇ। ਅਸੀਂ ਇਥੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਗਰ ਦੀ ਬਹੁਤ ਯਾਦ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਰਾ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਤੇ ਦੋ ਮਿੱਤਰ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਜੀਵਨ ਬਤੀਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਅ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦੇ ਹੋ? ਅਸੀਂ ਜੀਵਨ ਭਰ ਤੁਹਾਡਾ ਉਪਕਾਰ ਮੰਨਾਂਗੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਹੰਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਆ ਗਏ। ਕੋਲ ਖੜੀ ਹੰਸਨੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੰਝੂ ਸਨ।

ਭੀਮਾ ਨੇ ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ - ਮਿੱਤਰ! ਤੁਸੀਂ ਦੁਖੀ ਨਾ ਹੋਵੋ! ਅਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਸਾਗਰ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡੀ ਫਿਰ ਤੋਂ ਮਿੱਤਰਤਾ ਕਰਵਾ ਦੇਵਾਂਗੇ।

ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਸਮਝ ਗਏ ਕਿ ਹੰਸ ਅਤੇ ਸਾਗਰ ਬਹੁਤ ਚੰਗੇ ਮਿੱਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਕੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਭੁੱਲ ਦਾ ਪਛਤਾਵਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਇੱਕਠੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਸਾਗਰ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ।

ਭੀਮਾ ਨੇ ਹੰਸਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਅਤੇ ਸਾਗਰ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਇਆ। ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਦਾ ਦੁੱਖ ਸੁਣ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਭਾਵੂਕ ਹੋ ਉਠੇ। ਦੁੱਖ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ-ਦੂਸਰੇ ਨਾਲ ਲਿਪਟ ਗਏ। 'ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ, ਮੈਂ

ਤੁਹਾਡਾ ਬਹੁਤ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ।'' ਹੰਸ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ।

''ਹਾਂ ਪੰਚੋ! ਮੈਂ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਹਿਰਦੇ ਤੋਂ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਤੁਹਾਡੇ ਯਤਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਦੋਵਾਂ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਫਿਰ ਮਿਲਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।''

''ਮਿੱਤਰੋ! ਹੁਣ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਝਗੜਾ ਨਾ ਕਰਨਾ। ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਮਾਨ-ਸਨਮਾਨ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।'' ਲਛਮਣ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ।''

''ਹਾਂ ਮਿੱਤਰੋ! ਲਛਮਣ ਠੀਕ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਝਗੜਾ ਕਰਕੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਹੀ ਸਾਗਰ ਨੂੰ ਤਾਲ-ਤਲਈਆ ਅਤੇ ਹੰਸਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰਸ-ਬਗੁਲਾ ਸਮਝਿਆ ਰਿਹਾ।'' ਭੀਮਾ ਨੇ ਸਮਝਾਇਆ।

''ਪੰਚੋ! ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਣ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਵੀ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ।'' ਸਾਗਰ ਪਛਤਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ।

''ਹਾਂ ਪੰਚੋ! ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ ਬਲਕਿ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਝਗੜਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੇ ਵਾਂਗੂ ਸਮਝਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਾਂਗੇ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ।'' ਹੰਸ ਵੀ ਸਾਗਰ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ।

''ਚੰਗਾ ਮਿੱਤਰੋ! ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਰਹਿਣਾ, ਕਦੇ ਘੁੰਮਡ ਨਾ ਕਰਨਾ, ਕਦੇ ਝਗੜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ।'' ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਲਛਮਣ ਅਤੇ ਭੀਮਾ ਅਗੇ ਵੱਧ ਗਏ।

ਵਿਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨਤੰਤ੍ਰੀ

□ ਘੰਟੀਲਾਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਛਿਲੀਆਂ ਕਿਉਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ : ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਪ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਾਪ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤਾਰਾਂ ਤੇ ਵੀ ਇਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਫੈਲ ਜਾਣ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਬਾਈ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿੱਚ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਛਿਲੀਆਂ ਪੈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਪਰੀਤ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਾਪ ਘੱਟ ਰਹਿਣ ਨਾਲ ਤਾਰਾਂ ਕਸੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਮੱਛਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੇਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਤੋਂ ਤਿੱਖੀ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਉਤੱਤਰ : ਆਵਾਜ਼ ਦਾ ਤਿੱਖਾ ਹੋਣਾ ਧਵਨੀ ਦੀ ਆਵਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੱਛਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਵਿਰਤੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਘੱਟ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸੇਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਆਵਿਰਤੀ ਘੱਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬਲਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ। ਬਸ, ਇਸ ਵਜੂਦ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਉਪਕਰਣਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਮੂੰਹ ਵਾਲਾ ਪਲੱਗ ਹੀ ਕਿਉਂ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

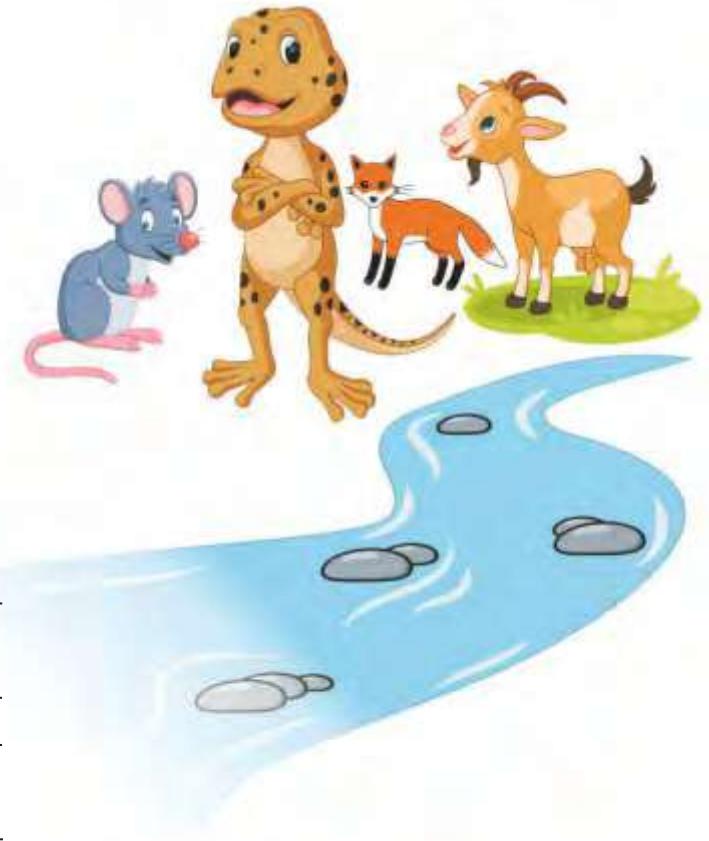
ਉਤੱਤਰ : ਤਿੰਨ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਪਲੱਗ ਵਿੱਚ ਇਕ ਪਿਨ ਮੋਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਦੋ ਪਿਨਾਂ ਬਾਰੀਕ। ਮੋਟੀ ਪਿਨ ਤੋਂ ਉਪਕਰਣ ਦੀ ਧੱਤੂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ ਭੂਮੀ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਖਿਆ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਹੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਤਿੰਨ ਮੂੰਹ ਵਾਲੇ ਪਲੱਗ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰਸ਼ਨ : ਠੰਡੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਮਕਾਨ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਕਿਉਂ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ?

ਉਤੱਤਰ : ਲੱਕੜੀ ਉਸ਼ਮਾ ਦੀ ਕੁਚਾਲਕ ਹੈ। ਕੁਚਾਲਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਇਹ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅੰਦਰ ਦੀ ਉਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦੇਂਦੇ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਦੀ ਉਸ਼ਮਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦੇਂਦੇ। ਇਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਠੰਡੇ ਸਥਾਨਾਂ ਤੇ ਮਕਾਨ : ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੱਕੜੀ ਦੇ ਬਣਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂਕਿ ਠੰਡ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਕਾਨ ਗਰਮ ਰਹਿ ਸਕਣ।

ਝੂਠੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਦਾ ਫਲ

ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਚਾਰ ਸਹੇਲੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਛਿਪਕਲੀ, ਚੂਹੀ, ਲੂਮੜੀ ਅਤੇ ਗਲਹਿਰੀ। ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦੀਆਂ, ਹੱਸਦੀਆਂ ਅਤੇ ਮਸਤ ਜੀਵਨ ਜੀਅ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਨ ਨਦੀ ਪਾਰ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੈਰ ਕਰਨ ਦਾ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਕਛੂਆ ਵੀ ਉਥੇ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਭਾਈ ਕੱਛੂਆ, ਅਸੀਂ ਸੱਚੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਹਾਂ। ਤੂੰ ਸਾਨੂੰ ਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਾ ਦੇ ਤਾਂ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਏਗੀ।

ਕੱਛੂਏ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਨਾ-ਨੁਕਰ ਕੀਤੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਸੱਚੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਲੱਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰੇ ਮੇਰੀ ਪਿੱਠ ਤੇ ਬੈਠ ਜਾਓ, ਮੈਂ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਾ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ।

ਚਾਰਾਂ ਨੇ ਸਵਾਰੀ ਕੀਤੀ। ਕਛੂਆ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਬਾਦ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਵਜਨ ਬਹੁਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਨੂੰ ਉਤਰਨਾ ਪਏਗਾ। ਐਨਾ ਵਜਨ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਢੋਅ ਸਕਦਾ।" ਚੂਹੀ ਨੇ ਛਿਪਕਲੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਚੱਲਣ ਦੇ ਬਾਦ ਕਛੂਏ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ। ਲੂਮੜੀ ਨੇ ਚੂਹੀ

ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਉਤਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ ਦੂਰ ਚੱਲਣ ਤੇ ਕਛੂਏ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਦੇ ਉਤਰਨ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਲੂਮੜੀ ਗਲਹਿਰੀ ਤੋਂ ਤੱਗੜੀ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਗਲਹਿਰੀ ਨੂੰ ਧਾਰ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਲੂਮੜੀ ਇੱਕਲੀ ਰਹਿ ਗਈ।

ਕਛੂਆ ਬੋਲਿਆ - " ਚਾਰੇ ਦੀ ਚਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਸੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਇੱਕਠੇ ਹੀ ਪਾਰ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਦ ਤੱਕੜੇ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਬਲ ਨੂੰ ਧੱਕੇ ਜਾਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਿੱਤਰਤਾ ਝੂਠੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੱਚੀਆਂ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ।" ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਕੱਛੂਏ ਨੇ ਢੂੰਘੀ ਢੁੱਬਕੀ ਲਗਾਈ ਅਤੇ ਲੂਮੜੀ ਨੂੰ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁੱਬੇ ਦਿੱਤਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਤਿੰਨ ਵਹਿ ਗਈਆਂ ਸਨ।

ਬਾਲ ਕਹਾਣੀ : ਰਾਜੇਸ਼ ਅਰੋੜਾ

ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਦਾਉਪਯੋਗ

Hਕੁਲ ਦੀਆਂ ਡੇਢ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਠਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਵਿਪੁਲ ਅਤੇ ਵਿਕਰਮ ਦੌਨੋਂ ਜਮਾਤੀ ਸਨ। ਉਹ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਘਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਵਿਕਰਮ ਨੇ ਵਿਪੁਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - "ਦੈਸਤ! ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?"

ਵਿਪੁਲ ਬੋਲਿਆ - "ਯਾਰ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ! ਜੋ ਕਰਦਾ ਆਇਆ ਹਾਂ ਉਹੀ ਕਰਾਂਗਾ।" "ਮਤਲਬ ਸ਼ਗਾਰਤਾਂ।"

"ਹੋਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੀ? ਸਾਲ ਵਿੱਚ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ ਹੀ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਮੌਜ-ਮਸਤੀ ਲਈ। ਬਾਕੀ ਸਮਾਂ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਮਹਾਜ-ਮਾਰੀ ਵਿੱਚ ਹੀ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ।"

"ਸਰ ਨੇ ਜੋ ਛੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਉਹ ਸਭ ਭੁਲ ਗਏ ਕੀ?"

"ਕੀ ਕਿਹਾ ਸੀ? ਮੈਂਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ।"

ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਵਿਕਰਮ ਬੋਲਿਆ - "ਵਿਪੁਲ! ਸਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਛੁੱਟੀਆਂ ਵਿੱਚ ਹਰੇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਜਮਾਤ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜਾਉਣਾ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ

ਸਿਖਿਆਦਾਇਕ ਪੁਰਾਤਨ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਉਣੀਆਂ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲੇ ਵਿੱਚ ਸਫ਼ਾਈ ਮਹਿਮ ਚਲਾਉਣੀ ਹੈ। ਪਿਛਵੇਂ ਬੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਅਨਪੜ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੜਾਉਣਾ ਹੈ। ਯੋਗ ਅਤੇ ਸਿਖਿਅਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਲ-ਸੰਸਕਾਰ ਸੰਬੰਧੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਦੈਵੀ ਅਤੇ ਸਨਾਤਨ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਕੇ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਉਸਦਾ ਭਰਪੂਰ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਰੋਗੀਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਵਿਕਰਮ ਨੇ ਫਿਰ ਕਿਹਾ, "ਯਾਰ! ਸ਼ਗਾਰਤਾਂ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਤੂੰ ਮੇਰਾ ਸਾਥ ਦੇ।"

ਵਿਪੁਲ ਬੋਲਿਆ - "ਇਹਨਾਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਯਾਰ। ਜਿਆਦਾ ਸਮਾਜ ਸੇਵਕ ਨਾ ਬਣ। ਸੇਵਾ ਲਈ ਧਨ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਕਿਥੋਂ ਆਏਗਾ ਧਨ?"

ਵਿਕਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ - "ਵਿਪੁਲ! ਸੇਵਾ ਧਨ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੇਵਾ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ- ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਹਿਤ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ। ਸੁਣ! ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿੱਚ ਦੁਖੀ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਸੁਖ ਵਿੱਚ ਸੁਖੀ ਹੋਣਾ ਸੇਵਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਧਨ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਇੱਥੇ ਹੀ ਜੋ ਦੁਸਰਿਆਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਦੁੱਖੀ ਹੋਏਗਾ, ਉਹ ਆਪਣਾ ਸੁੱਖ

ਦੂਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਣਗਾ, ਖੁਦ ਵੀ ਦੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗਾ। ਜੋ ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੇ ਸੁਖ ਨਾਲ ਸੁਖੀ ਹੋਣਗਾ, ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸੁਖ ਲਈ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਪਣਗਾ। ਦੂਸਰਿਆਂ ਦਾ ਸੁਖ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਸੁਖ ਹੋਣਗਾ। ਵਿਧੁਲ ਅਸਲੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਇਹੀ ਭਾਵ ਹੈ।

ਵਿਕਰਮ ਦੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਪੜ੍ਹੇਲਿਖੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਇਹ ਸਭ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝਾਈਆਂ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਵਿਧੁਲ ਤੇ ਇਹਨਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ।

ਵਿਕਰਮ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੁਨ ਦਾ ਪੱਕਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਟਾਇਮ-ਟੈਬਲ ਬਣਾਇਆ। ਫਿਰ ਉਹ ਹਰ ਕੰਮ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗਾ।

ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਕਰਮ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਇਕ ਬੈਂਡ ਤੇ ਪਏ ਵਿਧੁਲ ਤੇ ਪਈ। ਉਹ ਦੇੜ ਕੇ ਵਿਧੁਲ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਬੋਲਿਆ— “ਵਿਧੁਲ ! ਤੁੰ ਇਥੇ? ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੈਨੂੰ? ” “ਵਿਧੁਲ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਦਰਦ ਨਾਲ ਤੜਪਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਬੋਲਿਆ —

“ਕੀ ... ਦੱਸਾਂ... ਵਿਕਰਮਾ ਕੁਝ... ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ... ਨਾਲ... ਮੈਂ... ਇਕ... ਬਗੀਚੇ ... ਵਿੱਚ... ਅੰਬ ਤੋੜਨ.. ਗਿਆ। ਮੈਂ... ਰੁੱਖ... ਤੇ ਚੜ... ਗਿਆ.... ਬਾਕੀ.... ਸਭ ਸਾਥੀ.... ਹੇਠਾਂ... ਖੜੇ... ਰਹੇ..। ਮੈਂ...ਅੰਬ... ਤੋੜ...ਤੋੜ...ਹੇਠਾਂ...ਸੁੱਟਣ... ਲੱਗਾ..। ਤਦੇ.. ਇਕ.. ਸਾਥੀ ਚਿਲਾਇਆ... ਭੱਜੇ... ਮਾਲੀ ...ਆਇਆ। ਉਹ... ਸਭ..... ਮੈਨੂੰ... ਇੱਕਲਾ... ਛੱਡ ਕੇ... ਉਥੋਂ ... ਭੱਜ...ਖੜੇ...। ਛੇਤੀ... ਉਤਰਨ ... ਦੀ ...ਕਾਹਲੀ ਵਿੱਚ ਮੇਰਾ ਪੈਰ...ਫਿਸਲ

ਗਿਆ...। ਅਤੇ... ਮੈਂ ਘੜੱਮ... ਹੇਠਾਂ...ਆ... ਡਿਗਾ...। ਮੇਰੇ...ਦੇਵੇਂ... ਗੋਡਿਆਂ... ਦੀਆਂ.... ਹੱਡੀਆਂ ਚਕਾਨਾਚੂਰ ਹੋ ਗਈਆਂ।”

ਵਿਕਰਮ, ਵਿਧੁਲ ਦੇ ਦੁੱਖ ਨਾਲ ਢੱਖੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਵਿਧੁਲ ਦੇ ਹੰਡੂ ਪੂੰਝੇ। ਉਹਨੂੰ ਦੁੱਧ ਪਿਲਾਇਆ ਅਤੇ ਹੌਸਲਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਮਾਜ ਵਿੱਚ ਵਿਕਰਮ ਦੀ ਇਕ ਅਲੱਗ ਪਹਿਚਾਣ ਬਣ ਗਈ। ਉਹਨੂੰ ਲੋਕ ਆਦਰ-ਮਾਨ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੇਣ ਲੱਗੇ।

ਛੁੱਟੀਆਂ ਖਤਮ ਹੋਈਆਂ। ਸਕੂਲ ਖੁੱਲੇ। ਪ੍ਰੈਸ਼ੀਪਲ ਨੂੰ ਵਿਕਰਮ ਦੇ ਕੀਤੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਅਜਾਦੀ ਦਿਵਸ ਤੇ ਵਿਕਰਮ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਭੇਜੀ।

ਪੰਦਰਾਂ ਅਗਸਤ ਦੇ ਦਿਨ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਭੀੜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜ਼ਿਲਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਵਿਕਰਮ ਦੇ ਸਮਾਜ ਸੇਵਾ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਸਰਹਾਨਾ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਹਨੂੰ ਚੇਰ ਸਾਰੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨਿਤ ਕੀਤਾ।

ਹਸਪਤਾਲ ਵਿੱਚ ਪਏ ਵਿਧੁਲ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਵਿੱਚ ਜਦ ਵਿਕਰਮ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਖਬਰ ਪੜੀ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਜੋ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸਮੇਂ ਦਾ ਸਦਾਉਪਯੋਗ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਐਂਡਵਾਸਡ ਬਣਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।

ਛੋਟਾ ਸਿਹਾ ਤਿਲ : ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਗੁਣ

ਪ੍ਰੀ ਟੀਨ ਅਤੇ ਵਿਟਮਿਨਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੋਣ ਦੇ ਕਾਰਣ ਤਿਲ ਦਾ ਪੋਸ਼ਟਿਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਬੜਾ ਮਹੱਤਵ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਿਹਤਵਰਧਕ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਨਾਲ ਬਣੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਵਾਦੀ ਲੱਗਦੀਆਂ ਹਨ। ਠੰਡੇ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਦਾ ਤੇਲ ਅਤੇ ਤਿਲ ਨਾਲ ਬਣੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਬੜਾ ਗੁਣਕਾਰੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਕਰ ਸੰਕ੍ਰਾਂਤੀ ਦੇ ਤਿਉਹਾਰ ਤੇ ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਪੀਹ ਕੇ ਬਣਾਏ ਵਟਨੇ ਨਾਲ ਨਹਾਉਣਾ, ਤਿਲ ਦੇ ਲੱਡੂਆਂ ਦਾ ਸੇਵਨ ਕਰਨ ਦਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਹੈ।

ਤਿਲ ਨੂੰ ਤਿਲੀ ਦੇ ਨਾਮ ਨਾਲ ਵੀ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਿਲ ਸਫੈਦ, ਲਾਲ ਅਤੇ ਕਾਲੇ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਖਾਣੇ ਅਤੇ ਦਵਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਲਈ ਉਪਯੋਗੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਫੈਦ ਤਿਲ ਗੁਣਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਕਾਰਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੇਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਲਾਲ ਤਿਲ ਘੱਟ ਗੁਣ ਵਾਲੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਇਸਤੇਮਾਲ ਪਕਵਾਨ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਤਿਲ ਨਾਲ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਦਿਸ਼ਟ ਵਿਅੰਜਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਜ਼ਕ, ਰਿਉੜੀ, ਬਰਫੀ, ਲੱਡੂ,

ਬਿਸਕੁਟ ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਤਿਲਾਂ ਦਾ ਤੇਲ ਵੀ ਘੱਟ ਗੁਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੇਲ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾ ਕੇਵਲ ਖਾਣ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਬਲਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਦੀ ਮਾਲਿਸ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਆਯੁਰਵੈਦ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਲਿਸ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਰ ਰੋਜ਼ ਮਾਲਿਸ ਕਰਨ ਨਾਲ ਥਕਾਵਟ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹਨ, ਦਿਸ਼ਟੀ ਵਧਦੀ ਹੈ, ਖੁਸ਼ੀ ਅਤੇ ਨੀਂਦ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਦੇ ਇਲਾਵਾ ਚਮੜੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾ ਅਤੇ ਦਿੜਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੱਤ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਲ ਵਿੱਚ 28 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪ੍ਰੋਟੀਨ, 43 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਚਰਬੀ, 25 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਸ਼ਰਕਰਾ ਅਤੇ ਭਰਪੂਰ ਮਾਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਟਾਮਿਨ ਏ, ਬੀ, ਚੂਨਾ ਅਤੇ ਲੋਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਤਰਾ 48 ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਪਦਾਰਥ ਲੈਸੀਬਿਨ ਵੀ ਤਿਲ ਵਿੱਚ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਆਯੁਰਵੈਦ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਤਿਲ ਮਿੱਠਾ, ਬਲਵਰਧਕ, ਕਢ, ਪਿਤਨਾਸਕ, ਗੌਸ ਦਾ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ, ਅਤੇ ਵਾਲਾਂ ਲਈ ਲਾਭਦਾਇਕ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਤਿਲ ਮਿਓਂ ਅਤੇ ਮੱਖਣ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਪਚ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਿਕਨਾਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਠੰਡ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਤੀਹ ਤੋਂ ਪੰਜਾਹ ਗ੍ਰਾਮ ਤਕ ਤਿਲ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਰਾਤ ਨੂੰ ਸੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਖਾਣਾ ਸਿਹਤ ਲਈ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਨਾਲ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਬਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਦੰਦ, ਮਸੂੜੇ, ਦਾੜ ਅਤੇ ਜਬੜੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਨਿਰੋਗੀ ਬਣਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕੰਨ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸਰੀਰ ਵਿੱਚ ਸ਼ਕਤੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਤੂੰ ਸਬੰਧੀ ਤੰਤਰ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਬਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਰੋਗ ਪ੍ਰਤੀਰੋਧ ਸ਼ਕਤੀ ਵਧਦੀ ਹੈ।

ਜਿਹਨਾਂ ਦੇ ਵਾਲ ਜਲਦੀ ਸਫੈਦ ਹੋ ਗਏ ਹੋਣ, ਝੜਦੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਰੰਜਾਪਨ ਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਤਿਲ ਦਾ ਤੇਲ ਨਿਯਮਤ ਸੇਵਨ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਵਾਲਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਠੰਡ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿੱਚ ਗੁੜ ਅਤੇ ਤਿਲ ਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੇਵਨ ਦਿਲ ਅਤੇ ਦਿਮਾਗ ਨੂੰ ਤਾਕਤ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਨਸਿਕ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਅਤੇ ਤਨਾਅ ਦੂਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸਟ-ਪੁਸ਼ਟ ਅਤੇ ਦ੍ਰਿੜ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬੁਢਾਪਾ ਛੇਤੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਪਾਚਨ ਕਿਆ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਤਿਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗੁਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਿਯਮਿਤ ਸੇਵਨ ਕਰਤਾ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ। ਕਬਜ਼ਾ, ਚਿੜਚਿੜਾਪਨ, ਯਾਦਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ, ਥਕਾਵਟ ਆਦਿ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਸੇਵਨ ਕਰਕੇ ਲਾਭ ਉਠਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚਮੜੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿਲ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਨਿਯਮਿਤ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰਨਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਚਮੜੀ ਦੀ ਖੁਸ਼ਕੀ ਦੂਰ ਹੋ ਕੇ, ਰੇਸ਼ਮ ਵਰਗੀ ਚਿਕਨੀ ਅਤੇ

ਚਮਕਦਾਰ ਚਮੜੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸਹਾਇਤਾ ਮਿਲਦੀ ਹੈ।

ਦੰਦਾਂ ਦੇ ਲਈ ਵੀ ਤਿਲ ਫਾਇਦੇਮੰਦ ਹਨ। ਸਵੇਰੇ ਦਾਤਨ ਜਾਂ ਮੰਜਨ ਦੇ ਬਾਦ ਕਾਲੇ ਤਿਲ ਬਿਨਾ ਕੁਝ ਖਾਧੇ-ਪੀਤੇ ਚਬਾ-ਚਬਾ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਦੰਦ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਮੌਚ ਆ ਜਾਣ ਤੇ ਤਿਲ ਦੀ ਖਲ ਪੀਸ ਕੇ ਬੋੜਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਗਰਮ ਕਰ ਲਾਉ। ਸਹਿਣ ਯੋਗ ਗਰਮ-ਗਰਮ ਹੀ ਮੌਚ ਤੇ ਬੰਨੋ। ਲਾਭ ਹੋਏਗਾ।

ਅਗਰ ਸਰਦੀ ਲਗ ਕੇ ਸੁੱਕੀ ਖੰਘ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਚਾਰ ਚਮਚ ਤਿਲ ਅਤੇ ਐਨੀ ਹੀ ਮਿਸ਼ਰੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਇਕ ਗਿਲਾਸ ਪਾਣੀ ਵਿੱਚ ਐਨਾ ਉਬਾਲੋ ਕਿ ਪਾਣੀ ਅੱਧਾ ਰਹਿ ਜਾਏ। ਫਿਰ ਇਹਨੂੰ ਪੀ ਜਾਓ। ਇਹ ਪ੍ਰਯੋਗ ਦਿਨ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਕਰੋ।

ਸੁੱਕੀ ਖੰਘ, ਫੇਵੜਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗ, ਸਾਹ, ਨੇਤਰ ਰੋਗ, ਗਠੀਆ ਆਦਿ ਬੀਮਾਰੀਆਂ ਵਿੱਚ ਕਾਲਾ ਤਿਲ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਗਰ ਅਸੀਂ ਸਰਦੀ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿੱਚ ਤਿਲਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮਿਤ ਰੂਪ ਨਾਲ ਸੇਵਨ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਤਿਲ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀ ਮਾਲਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਸਦਾ ਸਿਹਤਮੰਦ ਨਿਰੋਗੀ ਬਣਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਗਾਸਾ ਬੇਡਾ

ਇਕ ਆਦਮੀ ਚਿੱਤਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ
ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਥਾਂ ਰੁਕ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ 'ਮਾਡਰਨ ਆਰਟ' ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ?
ਸੰਚਾਲਕ ਨੇ ਕਿਹਾ -

ਨਹੀਂ ਸ੍ਰੀਮਾਨ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਸੀਸ਼ਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ -
ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਮੇਰੀ ਟੈਕਰੀ ਵਿੱਚ
ਕੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅੰਡੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅਤੇ
ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸ ਦੇਵੇ ਕਿ ਇਹ ਗਿਣਤੀ
ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸੱਠ ਦੇ ਸੱਠ ਤੁਹਾਡੇ। ਜੇਕਰ
ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿ ਅੰਡੇ ਕਿਸ ਦੇ ਹਨ
ਤਾਂ ਉਹ ਮੁਰਗੀ ਵੀ ਤੁਹਾਡੀ?

ਦੂਜਾ ਵਿਅਕਤੀ : ਯਾਰ ਕੋਈ ਇਸ਼ਾਰ
ਤਾਂ ਦੇਵੇ, ਬੜਾ
ਕਠਿਨ ਸਵਾਲ
ਹੈ।

ਇਕ ਮਹਿਲਾ ਪਾਲੜ੍ਹ ਪਸੂਆਂ
ਦੇ ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਨੂੰ ਬੋਲੀ -

ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਭੁੱਤਾ ਤਾਂ ਪਸੰਦ ਹੈ
ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਬਹੁਤ
ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਕ੍ਰੇਤਾ ਬੋਲਿਆ -

ਛੋਟੀਆਂ ਕਿੱਥੇ ਹਨ? ਚਾਰੋਂ ਟੰਗਾਂ ਜਮੀਨ ਤੱਕ ਤਾਂ
ਪਹੁੰਚ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

- ਉਪਾਸਨਾ

ਮੋਹਨ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਟਲ ਵਿੱਚ
ਗਿਆ। ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦੋ ਕੱਪ ਗਰਮ ਕਾਫੀ
ਮੰਗਵਾਈ। ਕਾਫੀ ਆਉਣ ਦੇ ਨਾਲ
ਹੀ ਮੋਹਨ ਤੁਰੰਤ ਕਾਫੀ ਪੀਣ
ਲੱਗਿਆ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ
ਦੀ ਪਤਨੀ ਬੋਲੀ -

ਸਾਂਤੀ ਨਾਲ ਕਾਫੀ
ਪੀਓ ਨਾ। ਅੰਨੀ
ਜਲਦੀ ਕੀ ਹੈ?

ਮੋਹਨ ਬੋਲਿਆ :

'ਮੀਨੂ ਕਾਰਡ' ਪੜਿਆ ਨਹੀਂ। ਗਰਮ
ਕਾਫੀ ਦੇ ਚਾਰ ਰੂਪਏ ਅਤੇ ਕੋਲਡ
ਕਾਫੀ ਦੇ ਅੱਠ ਰੂਪਏ ਹੈ। ਕਾਫੀ ਠੰਡੀ
ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

- ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ

ਇਕ ਆਦਮੀ ਮਿਠਾਈ ਦੀ ਦੁਕਾਨ
ਤੇ ਗਿਆ। ਉਸ ਆਦਮੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ -
ਇਹ ਕੀ ਹੈ?

ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ -

ਖਾਜਾ।

ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਖਾ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ
ਉਹ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਦੁਕਾਨਦਾਰ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ
ਪੈਸੇ ਮੰਗੇ। ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਆਪਣਾ
ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਣ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿੱਤਾ -

ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਤਾਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਖਾ ਜਾ।
ਹੁਣ ਪੈਸੇ ਕਿਸ ਗੱਲ ਦੇ?

ਪੁਲਕਿਤ : ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਰ
ਕਿਵੇਂ ਚਲ
ਰਹੀ ਹੈ?
ਉਜ਼ੱਵਲ : ਬਹੁਤ ਖੁਬ,
ਬਸ ਹਾਰਨ
ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
ਸਭ ਕੁਝ
ਵੱਸਦਾ ਹੈ।

ਚਿੰਟੂ : ਯਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਅਸਾਂਮਾਸ ਨੂੰ ਦੇ ਵਾਰ
ਕਿਉਂ ਭੇਜਦੇ ਹੋ?
ਮਿੱਟੀ : ਤਾਕਿ ਜੇਕਰ ਤੌਰ
ਕਰਨਾ ਪਈ
ਰਹੋ।

ਇਕ ਫਾਰਵਰਬ
ਚੂਜਾ ਤੇਰੇ ਕੇਲ

ਵਕੀਲ : (ਚੇਰ ਤੋਂ) ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਤੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅੰਗੂਠੀ ਤੈਨੂੰ ਦੌੜਨ
ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਲੀ ਹੈ।
ਚੇਰ : ਜੀ ਹਾਂ।
ਵਕੀਲ : ਉਸ ਦੌੜ ਵਿੱਚ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਹਰ ਕੋਣ-
ਕੋਣ ਦੌੜੇ ਸਨ?
ਚੇਰ : ਜੀ, ਗਲੀ ਦੇ ਕੁਝ ਆਦਮੀ, ਦੇ
ਪੁਲਿਸਵਾਲੇ ਅਤੇ ਖਦ ਅੰਗੂਠੀ ਦਾ
ਮਾਲਿਕ।

ਰਾਹੁਲ : (ਭਗਵਾਨ ਤੋਂ) ਹੇ ਭਗਵਾਨ ਪਟਨਾ ਨੂੰ
ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਬਣਾ ਦਿੱਓ ਨਹੀਂ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗਾ।
ਨਾਲ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਇਹ
ਸੁਣਿਆ ਤਾਂ ਪੁੱਛਿਆ -

ਪਟਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਾ
ਬਣਨ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਬਰਬਾਦ ਕਿਵੇਂ ਹੋ
ਜਾਓਗੇ?

ਰਾਹੁਲ : ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ
ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਪਟਨਾ ਲਿਖ
ਦਿੱਤੀ।

- ਨਿਰਮਲਾ

ਟੋਨੀ : (ਦਵਾਈ ਵਾਲੇ ਨੂੰ) ਮੈਨੂੰ ਚੁਹੇ ਮਾਰਨ ਦੀ
ਦਵਾਈ ਦੇਵੇ। ਦਵਾਈ ਵਾਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ
ਦਵਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਬੜੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਟੋਨੀ
ਕੁਝ ਸੋਚਦੇ ਹੋਏ ਬੋਲਿਆ - ਚੰਗਾ ਇਹ
ਤਾਂ ਦੌਸੋਂ ਚੁਹੇ ਜਦੋਂ ਮਰਣਗੇ ਉਸ ਦਾ
ਪਾਪ ਕਿਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਲਗੇਗਾ?

ਦਵਾਈ ਵਾਲਾ:

ਨਿਸਚਿੰਤ ਰਹੋ ਕਿਸੀ
ਦੇ ਸਿਰ ਨਹੀਂ
ਲਗੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ
ਇਸ ਨਾਲ ਚੁਹੇ
ਮਰਣਗੇ
ਨਹੀਂ।

ਸਿਪਾਹੀ : (ਚੇਰ ਨੂੰ) 'ਨੌ
ਦੇ ਗਿਆਰਾ' ਦਾ ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ?

ਚੇਰ : ਸਰ! ਪਹਿਲਾਂ ਹਥਕੜੀ ਤਾਂ ਖੋਲ੍ਹੇ ਤਾਂਹੀ
ਤਾਂ ਮੈਂ ਦੱਸਾਂਗਾ 'ਨੌ' ਦੇ ਗਿਆਰਾ' ਦਾ
ਮਤਲਬ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

- ਸੁਸਤ ਸਾਗਰ

ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ

ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਸੁਣਦੀ ਨਹੀਂ ਤੇਰੀ ਚੀ ਚੀ ਪਿਆਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।

ਦਿਸਦੀ ਨਾ ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਨੀ।
ਸੁਨੀਆਂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਛੱਤਾਂ ਸੁੰਨੇ ਵਿਹੜੇ ਸੀ।
ਛਾਹ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਕੌਣ ਸਿਕਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਨੰਨੇ ਬੋਟਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਚੇਗਾ ਪਾਉਂਦੀ ਸੈਂ।
ਮੀਹ ਮੰਗਣ ਲਈ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾਉਂਦੀ ਸੈਂ।
ਕਿਹੜੀ ਪੈਂ ਗਈ ਖਿਪਤਾ ਭਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਆਲੂਣਾਂ ਵੀ ਛੱਤਾਂ ਵਿਚ ਬਣਾਉਂਦੀ ਸੈਂ।
ਸੁਝਾ ਬਨੇਰੇ ਬਹਿ ਕੇ ਰੋਣਕ ਲਾਉਂਦੀ ਸੈਂ।
ਕਰੇ ਉਡੀਕਾਂ 'ਧਰੇਕ ਵਿਚਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਪੰਜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ ਤੈਨੂੰ ਬਾਜ ਕੋਈ।
ਜਾਂ ਫਿਰ ਕਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਕਰਾਰ ਕੋਈ।
ਜਾਂ ਫਿਰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਖਿਚੜੀ ਸਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਮੇਬਾਇਲ ਦੇ ਉਚੇ ਉਚੇ ਟਾਵਰ ਨੀ।
ਤੇਰੇ ਲਈ ਨੇ ਬਣ ਕੇ ਆਏ ਜਾਬਰ ਨੀ।
ਜਹਿਰ-ਤਰੰਗਾਂ ਨੇ ਤੂੰ ਮਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਆ ਨੀ ਚਿੜੀਏ ਕਿਧਰੋਂ ਉਡ ਕੇ ਆ ਜਾ ਤੂੰ।
ਤਰਸ ਗਏ ਨੇ ਬੱਚੇ ਮਨ ਪਰਚਾ ਜਾ ਤੂੰ।
ਮਾ ਨੇ ਚੁਗੀ ਕੁੱਟ ਖਿਲਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਦਰਸਨ ਆਸਟ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖ ਕੇ ਗਾਏਗਾ।
ਲੱਭੀ ਬੰਦੇ ਠੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾਏਗਾ।
ਕੁੱਖਾਂ ਤੇ ਨਾ ਫੇਰੇ ਆਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ ਮਾਰ ਉਡਾਰੀ, ਨੀ ਚਿੜੀਏ।
ਕਿੱਥੇ ਗਈ ਏਂ - - -

ਸਾਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਤਰੀ ?

(ਸਭ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜੁਆਬ 'ਆ' ਅੱਖਰ ਤੋਂ ਖਤਮ
ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੈਨ ਜਾਂ ਪੈਸ਼ੀਲ ਉਠਾਉ ਅਤੇ
ਪ੍ਰਸ਼ਨਚਿੰਨ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਤੱਤਰ ਲਿਖਦੇ ਜਾਓ।)

- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 1 -** ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 2 -** ਈਰਾਨ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਪੁਰਾਣਾ ਨਾਂ ਕੀ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 3 -** ਅਸਮ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੋਲੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 4 -** ਬੁਹਾਮਾ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਮਹੇਸੂ ਨੇ ਕਿਸ ਮਹਿਲਾ ਦੇ ਪਤੀਵਰਤਾ ਧਰਮ ਦੀ
ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 5 -** ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਨੇ ਯਮਨਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਕਿਸ ਨਾਗ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ
ਗੌਕਲ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 6 -** ਐਸੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੌਬੀ ਰੇਗਿਸਟਰਾਨ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 7 -** ਨੇਤ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਅੱਖ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਭਾਗ ਉਪਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 8 -** ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਦੀਪ ਸਮੂਹ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 9 -** ਆਸਕਰ ਪੁਰਸਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਪਹਿਲੀ ਭਾਰਤੀ ਮਹਿਲਾ
ਕੌਣ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 10 -** ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਕੰਗਾਰੂਆਂ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 11 -** ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਦੀ ਮਾਤਾ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਸੀ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 12 -** ਯੂਰਪ ਮਹਾਦੀਪ ਦੇ ਕਿਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਤਿਰਨਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 13 -** ਜਨਸੰਖਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਫਰੀਕਾ ਮਹਾਦੀਪ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਦੇਸ਼
ਕਿਹੜਾ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 14 -** ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁਦ੍ਰਾ ਕਿਹੜੀ ਹੈ?
- ਪ੍ਰਸ਼ਨ 15 -** ਭਗਵਾਨ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਦਾ ਜਨਮ ਕਿੱਥੇ ਹੋਇਆ ਸੀ?

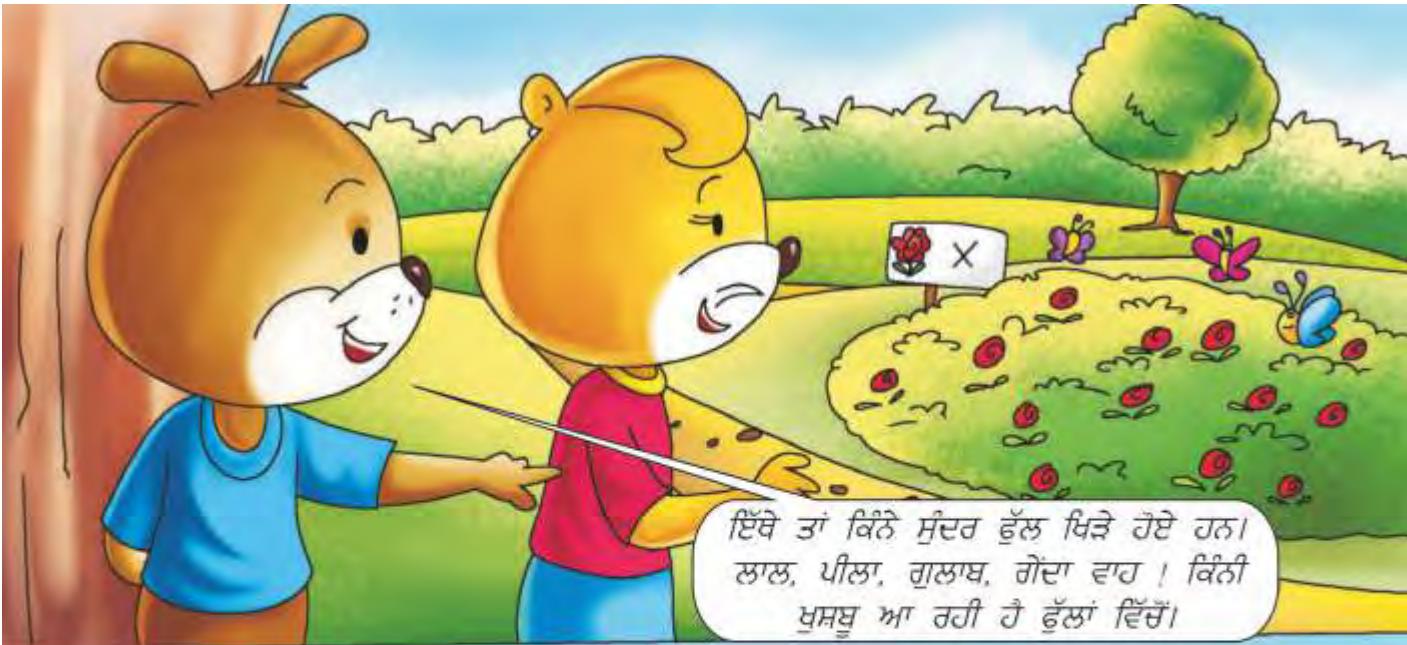
(ਸਹੀ ਉਤੱਤਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪੈਨ ਤੇ ਵੇਖੋ)

ਕਿੱਟੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ - ਅਜੈਂ ਕਾਲਜ਼ਾ

ਵਾਹ ! ਕਿੰਨੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਚਲ
ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਰਕ ਕਿੰਨਾ
ਸੁਦਰ ਹੈ।

ਹਾਂ, ਇੱਥੇ ਤਾਂ ਸੈਰ ਦੇ ਲਈ ਪਗਡੀ
ਵੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਇੱਥੇ
ਸੈਰ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਕੋਣ ਹੈ ਉਥੇ ਪਾਰਕ ਵਿੱਚ ਜੋ
ਛੁੱਲ ਤੋੜ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੁਹਾਡੀ
ਸਭ ਦੀ ਹੁਣ ਖੰਗ ਨਹੀਂ।

ਮਾਲੀ ਕਾਕਾ, ਇਹ ਸਭ ਥੱਚੇ ਛੁੱਲ ਤੋੜ
ਰਹੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਛੁੱਲਾਂ ਦੇ
ਮਹੱਤਵ ਬਾਰੇ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ।

ਸਾਰੀ ਮਾਲੀ ਅੰਕਲ, ਅੱਗੇ
ਤੋਂ ਕਦੇ ਛੁੱਲ ਨਹੀਂ ਤੋਝਾਂਗੀ।

□ ਰਾਜੂ-ਬੱਥੂ

ਛੁੱਲਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ

ਇ

ਕ ਵਾਰ ਇਕ ਰਾਜਾ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਇਕ ਈਰਾਨੀ ਵਿਉਪਾਰੀ ਕੱਚ ਦੇ ਕਈ ਸੁੰਦਰ-ਸੁੰਦਰ ਤੋਹਫੇ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤੋਹਫੇ ਵਿਖਾਉਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵੀ ਦੱਸਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਰਾਜਾ ਨੇ ਕੱਚ ਨਾਲ ਬਣੇ ਸਾਰੇ ਤੋਹਫੇ ਵੇਖਣ ਦੇ ਬਾਦ ਇਕ ਛੁੱਲਦਾਨ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਛਾਲ ਕੇ ਪਟਕ ਦਿੱਤਾ।

ਰਾਜਾ ਦੀ ਇਹ ਹਰਕਤ ਵੇਖ ਕੇ ਕਈ ਦਰਬਾਰੀ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਕਾਨਾਫੂਸੀ ਕਰਨ ਲੱਗੇ।

ਤਦ ਵਿਉਪਾਰੀ ਨੇ ਰਾਜਾ ਦੇ ਪੇਰਾਂ ਵਿੱਚ ਢਹਿ ਕੇ ਗਿੜਗੜਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਮਹਾਰਾਜਾ! ਆਖਿਰ ਮੇਰੇ ਤੋਂ ਅਜਿਹੀ ਕਿਹੜੀ ਖਤਾ ਹੋਈ , ਜੋ ਆਪ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੀਮਤੀ ਛੁੱਲਦਾਨ ਨੂੰ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ? ਮੈਂ ਤਾਂ ਸੁਣਿਆ ਸੀ, ਆਪ ਕਲਾ ਦੇ ਬੜੇ ਪਾਰਖੂ ਹੋ? ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਿਲੱਖਣ ਕਾਲਾਵਾਂ ਦਾ ਆਦਰ-ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋ?

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਅੱਛਾ, ਵਿਉਪਾਰੀ ਜਗਾ ਇਹ ਤਾਂ ਦੱਸੋ, ਇਸ ਛੁੱਲਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਕੀ ਸੀ?

ਵਿਉਪਾਰੀ ਨੇ ਰੋਣਹਾਕੇ ਹੋ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਦੋ ਆਨੇ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਹੁਣ ਤਾਂ ਛੁੱਟੀ ਕੋਡੀ ਦੇ ਬਗਾਬਰ ਹੈ।

ਵਿਉਪਾਰੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਜਿਹੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਟੇਬਲ ਤੇ ਰੱਖੋ ਪਿੱਤਲ ਦੇ ਛੁੱਲਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੂਬ ਕੁੱਟੋ ਅਤੇ ਬਾਜ਼ਾਰ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਆਉ।

ਸੇਵਕ ਨੇ ਇੰਝ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਇਕ ਪੈਸੇ ਵਿੱਚ ਵੇਚ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਪੈਸਾ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਤਦ ਰਾਜਾ ਨੇ ਵਿਉਪਾਰੀ ਨੂੰ ਕਿਹਾ- ਪਿਆਰੇ ਭਾਈ, ਮੇਰਾ ਵਤਨ ਗਰੀਬ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਉਹ ਟੁੱਟੀਆਂ-ਫੁੱਟੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਦੇ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਮੁੱਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਾ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਉਪਾਰੀ ਚੁਪਚਾਪ ਆਪਣੇ ਤੌਹਫੇ ਸਮੇਟ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ

ਦੁਆਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸੇਵਕ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਦੋ ਆਨੇ ਅਦਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ - ਆਪਣੇ ਛੁੱਲਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਾਂ ਲੈਂਦੇ ਜਾਓ।

ਉਹ ਬੋਲਿਆ- ਜਦ ਕੋਈ ਸੌਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਲਾ ਕੀਮਤ ਕਿਉਂ ਲਵਾਂ?

ਇਸ ਤੇ ਰਾਜਾ ਨੇ ਕਿਹਾ- ਤੁਹਾਡੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੈਂ ਆਦਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਦੀ ਕੀਮਤ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਮੇਰਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਬਦਨਾਮੀ ਕਰੋ।

ਵਿਉਪਾਰੀ ਨੇ ਉਸ ਟੁੱਟੇ ਛੁੱਲਦਾਨ ਦੀ ਕੀਮਤ ਵਸੂਲ ਕਰ ਲਈ। ਫਿਰ ਘੋੜੇ ਤੇ ਬੈਠ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਵੱਲ ਚਲ ਪਿਆ।

ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਵਸਤੂਆਂ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਹ ਰਾਜਾ **ਪੰਜਾਬ** ਦੇ **ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ** ਸਨ।

ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮ

Hਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੂੰ ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਸੀ। ਉਹ ਛੋਟੇ-ਵੱਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ- "ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਕਦੇ ਕੌਧ ਨਾ ਕਰੋ, ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿਤੋ। ਮਾਨਵ ਸੇਵਾ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸੇਵਾ ਹੈ ਜੋ ਮਾਨਵ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚਾ, ਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਜਗ ਵਿੱਚ ਓਨਾ ਹੀ ਪੂਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।"

ਜਿਵੇਂ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਜੀ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਬੜੇ ਮਹਾਨ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿੱਚ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਦੀ ਸੱਚੀ ਸੇਵਾ ਦੇ ਗੁਣ ਲੁਕੇ ਸਨ। ਉਹ ਦੋਸਤ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣ, ਸਮਾਂ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਦੀ ਖੁਲ੍ਹੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਮਦਦ ਕਰਦੇ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਸੇਵਾਭਾਵ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਹੀ ਘਟਨਾ ਇਥੇ ਪੇਸ਼ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿੱਚ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਕਸਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਕਾਫ਼ੀ ਰੁਚੀ ਰੱਖਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਕਸਰਤਖਾਨੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਤਰ੍ਹਾਂ-ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੁਡੋਲ ਬਣਾਉਂਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਦਿਨ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕਸਰਤ ਕਰਨ ਗਏ ਅਤੇ ਉਥੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਇਕ ਸਥਾਨ ਤੇ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਝੂਲਾ ਝੂਲਣ ਲੱਗੇ। ਇਕ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨਾਲ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੇ ਝਗੜਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਜੇ ਝਗੜਾ ਚਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਖੰਭਾ ਉਸ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਖ ਕਰਕੇ ਡਿਗ ਪਿਆ। ਇਸ

ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਿਰ ਫਟ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖੂਨ ਵਹਿਣ ਲਗਾ। ਦਰਦ ਦੇ ਮਾਰੇ ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਤੜਫਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਦੋਸਤ ਤਾਂ ਡਰ ਦੇ ਮਾਰੇ ਚੁੱਪਚਾਪ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਚਲੇ ਗਏ ਲੇਕਿਨ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਤੋਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਤੜਪ ਵੇਖੀ ਨਾ ਗਈ। ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਹੰਝੂ ਭਰ ਆਏ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਝਗੜਾ ਭੁਲਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਿੱਡੱਰਤਾ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕਮੀਜ਼ ਫਾੜ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ ਤੇ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਉਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠ ਕੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਪੱਖਾ ਝੱਲਣ ਲੱਗੇ।

ਕੁਝ ਦੇਰ ਬਾਦ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨੇੜੇ ਬੈਠੇ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਤੁਰੰਤ ਹੰਝੂ ਵਹਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨਾਂ ਤੋਂ ਮਾਫ਼ੀ ਮੰਗੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਮੰਦ-ਮੰਦ ਮੁਸਕਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹਨੂੰ ਮਾਫ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ- "ਜੀਵਨ ਦੇ ਸਫਰ ਵਿੱਚ ਯਾਦ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ ਕੋਈ ਧਰਮ ਨਹੀਂ।" ਅਗਰ ਦੁਸ਼ਮਣ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਭੁਲਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨਾ ਹੀ ਮਹਾਨਤਾ ਹੈ।

ਬਸ, ਉਸੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਉਹ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ ਸਵਾਮੀ ਵਿਵੇਕਾਨੰਦ ਦਾ ਸੱਚਾ ਮਿੱਤਰ ਬਣ ਗਿਆ।

ਕੀ ਤੁਸੀ ਜਾਣਦੇ ਹੋ

?

- ★ ਅਲਬੈਟ੍ਰਾਸ ਬਿਨਾ ਆਪਣੇ ਖੰਬ ਫੜਫੜਾਏ ਹਵਾ ਵਿੱਚ 6 ਦਿਨ ਤਕ ਲਗਾਤਾਰ ਉਡਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਜ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਡਦੇ-ਉਡਦੇ ਹੀ ਝਪਕੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ★ ਜ਼ਿਰਾਫ ਰੋਜ਼ਾਨਾਂ ਅੱਧੇ-ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਹਨ।
- ★ ਕਾਕਰੋਚ ਸਿਰ ਕੱਟਣ ਦੇ ਬਾਦ ਵੀ ਨੌ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਜਿੰਦਾ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ।
- ★ ਤਿਤਲੀ ਆਪਣੇ ਪੈਰਾਂ ਨਾਲ ਸਵਾਦ ਚੱਖਦੀ ਹੈ।
- ★ ਜਦ ਵੀ ਚੰਨ ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਾਡਾ ਵਜਨ ਕੁਝ ਘੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਜਦ ਗੋਂਡੇ ਉਦਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਪਸੀਨੇ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਮੱਛਰਾਂ ਦੇ 47 ਦੰਦ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ★ ਚਿੰਪਾਂਜੀ 300 ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ ਸਮੇਂ ਲੈਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਚਾਰ ਦਿਨ ਦਾ ਹਫਤਾ ਤਿੱਬਤ ਵਿੱਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ★ ਚੂਹੇ ਬਿਨਾ ਪਾਣੀ ਪੀਤੇ ਉਠ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਜੀਵਿਤ ਰਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ।

- ★ ਇਕ ਬਾਲਗ ਮਾਨਵ ਦੀ ਪੱਟ ਦੀ ਹੱਡੀ ਕੰਕਰੀਟ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।
- ★ ਦੁਨੀਆ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਗਹਿਰੀ ਖਦਾਨ ਈਸਟ ਰੈਡ ਮਾਇਨ ਹੈ। ਜਿਸ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ 3585 ਮੀਟਰ ਹੈ।
- ★ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਯੁੱਧ ਇੰਗਲੈਂਡ ਅਤੇ ਜਾਂਜ਼ੀਬਾਰ ਦੇ ਵਿੱਚ ਸਾਲ 1896 ਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਜ਼ੀਬਾਰ ਨੇ 38 ਮਿੰਟ ਵਿੱਚ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।
- ★ ਫਰਵਰੀ 1865 ਅਤੇ ਫਰਵਰੀ 1999 ਇਤਿਹਾਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਹੋ ਗੀ ਅਜਿਹੇ ਸਹੀਨੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦ ਪੂਰਣ ਚੰਨ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

- ★ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਟੇਲੀਫੋਨ ਦੀ ਕਾਢ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਇਲੇਕਟ੍ਰੋਨਿਕਸ ਗ੍ਰਾਹਮਬੇਲ ਕਦੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਅਤੇ ਪਤਨੀ ਨਾਲ ਫੋਨ ਤੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀਆਂ ਸਨ।
- ★ ਮਾਦਾ ਚਮਗਾਦੜ ਦੇ ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਐਨੀ ਤੀਵਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਲੱਖਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਸ ਬੱਚੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਕਾਰਿਆ ਹੈ, ਉਹ ਸੁਣ ਕੇ ਤੁਰੰਤ ਪਹਿਚਾਨ ਲੈਂਦੀ ਹੈ।
- ★ ਸਪੇਸ ਯਾਤਰੀ ਸਪੇਸ ਵਿੱਚ ਡਕਾਰ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ।
- ★ ਟਿੱਡੇ ਦੀਆਂ ਟੰਗਾਂ ਸਰੀਰ ਤੋਂ ਵੱਖ ਹੋ ਜਾਣ ਤੇ ਵੀ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹਿ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸੰਗ੍ਰਹਿਕਰਤਾ - ਅੰਕੁਰ ਰਾਇ

□ ਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ 'ਰਮਤਾ'

ਬਹਾਦਰ ਲੜਕੀ ਗਰੇਸ

੩

ਸੀਂ ਅਕਸਰ ਰਾਜੇ-ਮਹਾਰਾਜੇ, ਸੈਨਾਪਤੀ, ਸਿਪਾਹੀ, ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਖਿਡਾਰੀ ਆਦਿ ਦੇ ਬਹਾਦਰੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੁਣੇ ਹੋਣਗੇ ਜਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਣਗੇ। ਅੱਜ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗਰੇਸ ਨਾਮ ਦੀ ਬਹਾਦਰ ਲੜਕੀ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਰੀਬ ਕਈ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣੀ ਅਤੇ ਬਿਲਕੁਲ ਸੱਚੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਗਰਾਂ ਵਿੱਚ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਖਤਰਨਾਕ ਚਟਾਨਾਂ ਹਨ। ਇਸ ਰਸਤੇ 'ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਵਾਲੇ ਜਹਾਜ਼ ਜਾਂ ਕਿਸਤੀਆਂ ਅਕਸਰ ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਤਬਾਹ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ 'ਤੋਂ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਦੀ ਦੇਖ-ਭਾਲ ਕਰਨ, ਬੱਤੀਆਂ ਜੱਗਦੀਆਂ ਰੱਖਣ ਵਾਸਤੇ,

ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਿਸਤੀਆਂ ਦੇ ਮਲਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਚੇਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਜਿਸ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਜਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਵਿਲੀਅਮ ਡਾਰਲਿੰਗ ਸੀ। ਇਹ ਕਰਮਚਾਰੀ ਬਾਲ-ਬੱਚੇਦਾਰ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਲ ਅਤੇ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ 'ਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਬੱਚੀ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਬੱਚੀ ਦਾ ਨਾਮ ਗਰੇਸ ਡਾਰਲਿੰਗ ਸੀ।

ਇਹ 1938 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸਿਉਂ ਲੰਘਦਾ ਹੋਇਆ ਇਕ ਜਹਾਜ਼ ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ 'ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਇਕ ਚਟਾਨ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਟੁਕੜੇ-ਟੁਕੜੇ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਜਹਾਜ਼ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਪਰ ਵੀਹ-ਪੰਝੀ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਚ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਚੇ ਹੋਏ ਬੰਦਿਆਂ ਨੇ ਸਿਧੀਆਂ ਸਤੀਰ ਤੇ ਨਰਮ ਚਟਾਨਾਂ ਉਤੇ ਸ਼ਰਨ ਲਈ। ਕਈ ਬੰਦੇ ਚਟਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋੜਾਂ ਵਿੱਚ ਬਾਹਾਂ ਦਾ ਜੱਫਾ ਮਾਰ ਕੇ ਲਟਕਦਿਆਂ ਹੀ ਚੀਕਾਂ

ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਏ। ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅਵਾਜ਼ਾਂ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਤਾਂ ਵਿਲੀਅਮ ਦੁਬਿੱਧਾ ਵਿੱਚ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਲਿਜਾ ਕੇ ਇਹਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਇੱਕਲਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਇੰਝ ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਚਾ ਸਕਦਾ। ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਬਿਪਤਾ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਮੁਸੀਬਤ ਦੇ ਮਾਰੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਜਾਂ ਤਿੰਨ ਬੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕਰਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਾਂ? ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਦਦ ਵਾਸਤੇ ਪੁਕਾਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਸੋਚਾਂ ਵਿੱਚ ਪਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਬੱਚੀ ਗਰੇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਪਿਤਾ ਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਚੱਲਾਂਗੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਹੋਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਵੱਲ ਵੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਤੂੰ - ਤਾਂ ਅਜੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਏਂ। ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕੋਂਗੀ? ਗਰੇਸ ਨੇ ਕਿਹਾ - ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੀ ਹਰ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਾਂਗੀ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ

ਜ਼ਰੂਰ ਚਲਾਂਗੀ ਅਤੇ ਡੁੱਬ ਰਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਲਿਆਵਾਂਗੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਅਤੇ ਉਸਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਗਰੇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਇਹ ਜਾਨ-ਜੋਖਮ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਜਿੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਪਰ ਗਰੇਸ ਨਾ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਜਾ ਬੈਠੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਉਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵੀ ਸੀ ਪਰ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਸੀ ਕਿ ਆਖਿਰ ਉਹ ਉਸਦੀ ਕੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕੇਗੀ। ਕਿਤੇ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਪਿਉ-ਧੀ ਜਾਨ ਹੀ ਨਾ ਗੁਆ ਬੈਠਣ। ਪਰ ਵਿਲੀਅਮ ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਬਾਹਵਾਂ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਸ਼ਕਤੀ ਆ ਗਈ ਸੀ। ਕਿਸ਼ਤੀ ਦੇ ਭਾਰੂ ਚੁੱਪ੍ਹ ਉਹ ਆਪਣੀਆਂ ਪਤਲੀਆਂ-ਪਤਲੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਜਿੰਨੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਐਨਾ ਜ਼ੋਰ ਉਸ ਵਿੱਚ ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਉਹ ਪਿਉ-ਧੀ ਉਹਨਾਂ ਚਟਾਨਾਂ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਗਰੇਸ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਹੋਸਲਾ ਤੇ ਤਾਕਤ ਵਿਖਾਈ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਬੰਦੇ ਵੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਜਿਹੜੇ ਮੌਤ ਦੇ

ਮੁੰਹ ਵਿੱਚ ਫਸੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿਲੀਅਮ ਉਹਨਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ ਇਕ-ਇਕ ਕਰਕੇ ਕਿਸ਼ਤੀ ਤੱਕ ਲਿਆਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਗਰੇਸ ਬੜੀ ਨਿਪੰਨਤਾ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਕਿਸ਼ਤੀ ਤੇ ਚੱਪ੍ਹ ਮਾਰਦੀ ਉਹਨੂੰ ਚਟਾਨਾਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਂਦੀ ਰਹੀ। ਭਿਆਨਕ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਘੁੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ। ਇਹ ਇਕ ਚਮਤਕਾਰੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਸਭ ਲੋਕ ਹੈਰਾਨ ਸਨ।

ਵਿਲੀਅਮ ਦੀ ਕਿਸ਼ਤੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਵਿੱਚ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਕੇ ਵਿਲੀਅਮ ਤੇ ਗਰੇਸ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰੇ ਤੱਕ ਲੈ ਆਏ ਤਾਂ ਨਿੱਕੀ ਗਰੇਸ ਐਨੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਥੱਕ ਹਾਰ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸ਼ਤੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆ ਸਕਦੀ। ਗਰੇਸ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਮੰਜੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਡਿੱਗੀ ਫਿਰ ਉਠ ਨਾ ਸਕੀ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਖੇਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਵਿਲੀਅਮ ਨੇ ਅਜੇ ਕਿੰਨੇ ਬੰਦੇ ਹੋਰ ਬਚਾਉਣੇ ਸਨ। ਗਰੇਸ ਮੰਜੇ ਉਤੋਂ ਉਠ ਕੇ ਜਿੱਦ ਕਰਦੀ ਸੀ ਮੈਂ ਫਿਰ ਨਾਲ ਚਲਾਂਗੀ? ਪਰ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਬਚ ਕੇ ਆਏ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੇ ਦੋ ਬਹੁਤੇ ਨਿਛਾਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਹੋਏ, ਉਹ ਮੁੜ ਵਿਲੀਅਮ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਚਲੇ ਗਏ ਅਤੇ ਕਈ ਗੇੜੇ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਕੀ ਬੰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆਏ ਪਰ ਗਰੇਸ ਕਈ ਦਿਨ ਬੁਖਾਰ ਤੇ ਥਕੇਵੇਂ ਨਾਲ ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਨਾ ਉਠ ਸਕੀ।

ਕੁਝ ਦਿਨਾਂ ਮਗਾਰੋਂ ਜਦੋਂ ਇਸ ਨਿੱਕੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਇਹ ਖਬਰ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚੀ ਤਾਂ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਗਰੇਸ ਡਾਰਲਿੰਗ ਦੀਆਂ ਵਾਰਾਂ ਛਿੜ ਪਈਆਂ। ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿੱਚ ਸੱਦ ਕੇ ਸੌਨੇ ਦਾ ਬਹਾਦਰੀ ਮੈਡਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਫੋਟੋ ਛਪ ਗਏ। ਅੱਜ ਤੱਕ ਵੀ ਬਰਤਾਨੀਆਂ ਵਾਸੀ ਇਸ ਬਹਾਦਰ ਕੁੜੀ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੁਹਰਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਸੋ ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਅਸੀਂ ਵੀ ਗਰੇਸ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਹਾਦਰ ਬਣਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਨਾਲ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਛੱਪਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ ਹਾਸੇ, ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਡਿਆਂ ਦੀ, ਵਿੱਚ ਦਿਲਾਂ ਦੇ ਰਸਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਬਣ ਕੇ ਬੱਦਲ ਗਿਆਨ ਦੇ ਬਾਲ ਮਨਾਂ ਅੰਦਰ ਰਹਿੰਦੀ ਖੁਬ ਬਰਸਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਵਿਦਵਾਨ ਬਣੋਗੇ ਮੈਨੂੰ, ਸੋਹਣੇ ਪੜ੍ਹ-ਪੜ੍ਹ ਕੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪਈ ਦੱਸਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਦਿੱਲੀ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜ਼ਮੀਨੀ, ਛਾ ਗਈ ਵਿਸ਼ਵ ਅੰਦਰ, ਮਾਲਕ ਅਰਸ਼-ਫਰਸ਼ ਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਪਹਿਲਾਂ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਹੋ ਗਈ ਏ ਵੱਡੀ ਹੁਣ, ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ ਨੱਸਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

'ਮਾਣਕ ਸਿਰ ਤੇ ਹੱਥ ਹੈ, ਪੂਰੇ ਮੁਰਸਦ ਦਾ, ਤਾਹੀਉਂ ਐਨੀ ਵਿਚ ਮਸਤੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੋਹਣੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਨਾਲ ਸ਼ਾਨ ਦੇ ਛੱਪਦੀ ਹੈ, ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ।

□ ਬਿੱਕਰ 'ਮਾਣਕ' ਗਿੱਦੜਬਾਹਾ

ਕੀੜੀਖੋਰ

ਜਿਹੂੰ ਕੀੜੀਆਂ ਖਾਣਾ ਪਸੰਦ ਹੈ

ਰੋਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ : ਰਿਸ਼ੀਮੋਹਨ

ਕੀ ਝੀਖੋਰ ਨਾਮ ਦਾ ਇਹ ਜੀਵ ਕੀੜੀਆਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ 'ਇਕਡਨਾ' ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਆਪਣੀ ਲੰਮੀ ਚੁੱਝ ਕੀੜੀਆਂ ਦੀ ਖੁੱਡ ਵਿੱਚ ਪਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਕੀੜੀਆਂ ਇਸ ਜੀਵ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਬਚ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੀਆਂ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਜੰਗਲੀ ਕੀੜੀਆਂ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਖਤਰਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਕੀੜੀਖੋਰਾਂ ਦੀ ਜੀਭ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚਿਪਚਿਪਾ ਪਦਾਰਥ ਲਗਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਹੀ ਕੀੜੀਆਂ ਉਸ ਤੇ ਚਿਪਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਕੀੜੀਖੋਰ ਦੀ ਚਮੜੀ ਨੁਕੀਲੇ ਕੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਠੀਕ ਹੇਠਾਂ ਸਾਧਾਰਣ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਇਕ ਪਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਰੀਰ ਦਾ ਅਗਲਾ ਹਿੱਸਾ ਲੰਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪੈਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਉੱਗਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਡੀ ਤੇ ਇਕ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਕੱਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਗ੍ਰੰਥੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਗੱਲ ਕੀੜੀਖੋਰ ਵਿੱਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀਆਂ

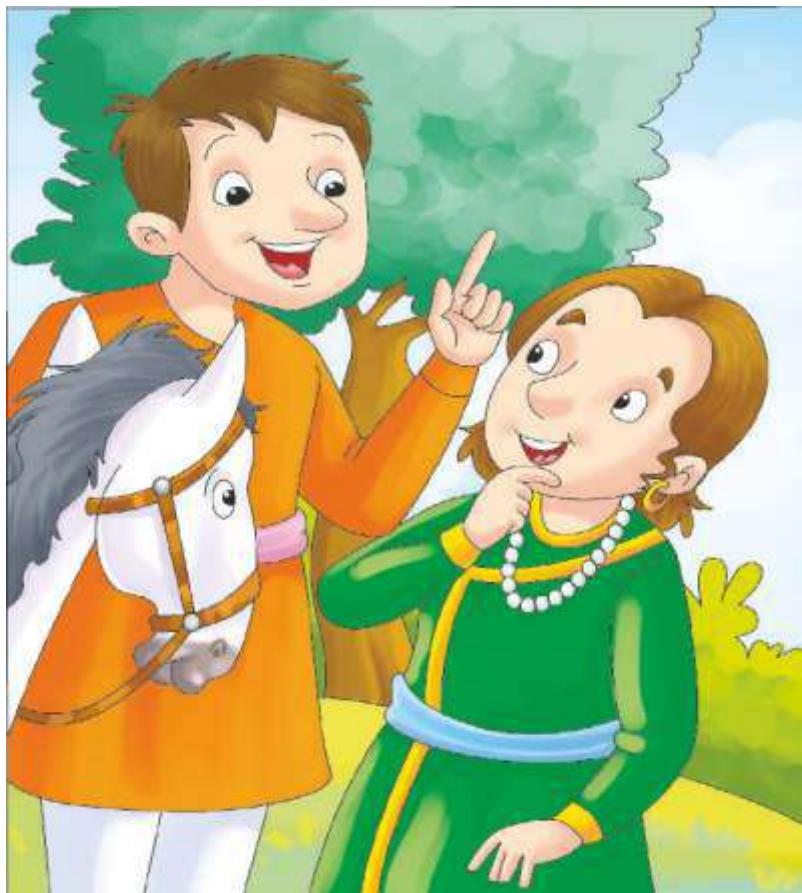
ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੰਨ ਹੁੰਦੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹਨ ਪਰ ਉਹਨਾਂ ਕੰਨਾਂ ਨਾਲ ਇਹ ਸੁਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਸੁਣਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਕੀੜੀਖੋਰ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਹੂੰ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਤੇ ਨੁਕੀਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੀ ਕੀੜੀਖੋਰ ਕੀੜੀਆਂ ਦੇ ਟਿਲੇ ਅਤੇ ਦੀਮਕ ਦੇ ਆਲੂਣੇ ਤੋੜਨ ਵਿੱਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਆਮਤੌਰ ਤੇ ਕੀੜੀਖੋਰ ਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੁੱਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੀਵ ਮੁਖ ਰੂਪ ਨਾਲ ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ, ਗੁਆਨਾ, ਤਸਮਾਨੀਆ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਧਾਰਣ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਸ਼ਨੋਤਗੀ ਦੇ ਉੱਤਰ

1) ਏਸੀਆ	2) ਪਰਸੀਆ	3) ਅਸਮੀਆ
4) ਅਨੁਸ਼ਾ	5) ਕਾਲੀਆ	6) ਮੰਗੋਲੀਆ
7) ਕਾਰਨੀਆ	8) ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ	9) ਭਾਨੂ ਅਥੈਈਆ
10) ਆਸਟ੍ਰੋਲੀਆ	11) ਮਹਾਮਾਇਆ	
12) ਅਲਬਾਨੀਆ	13) ਨਾਈਜ਼ੀਰੀਆ	
14) ਰੂਪਿਆ	15) ਅਯੁਧਿਆ	

ਕਹਾਣੀ : ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਜੈਨ

ਚਾਰ ਰਾਹ

ਇਕ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਰਾਜਾ ਯੋਗ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਵੀ ਉਹੋ ਜਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਚਾਰ ਮਿੱਤਰ ਸਨ। ਇਹ ਰੋਜ਼ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘੋੜਿਆਂ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਘੁੰਮਣ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਜਧਾਨੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਇਕ ਝੀਲ ਸੀ। ਉਥੇ ਚਾਰ ਰਾਹ, ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨਾਲ ਝੀਲ ਤਕ ਜਾਂਦਾ ਫਿਰ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਪਸ ਆ ਜਾਂਦਾ।

ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਝੀਲ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬੋਲਿਆ— ਅਸੀਂ ਲੋਕ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਕਦੇ ਇਹਨਾਂ ਰਾਹਾਂ ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਚਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ— ਅਸੀਂ

ਚਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਇਥੇ ਠਹਿਰ ਕੇ ਸਾਡੀ ਉਡੀਕ ਕਰੋ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਗੱਲ ਮੰਨ ਲਈ। ਚਾਰੇ ਮਿੱਤਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਦਿਨ ਢਲਣ ਲਗਾ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮਿੱਤਰ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹਨ੍ਹੇਗਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਇੱਕਲਾ ਹੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਪਸ ਆਇਆ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਰਾਤ ਭਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿੱਚ ਛੁੱਬਿਆ ਰਿਹਾ। ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਨੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਵਾਇਆ ਪਰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਾ ਚਲਿਆ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਆਪਣਾ ਘੋੜਾ ਦੌੜਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਉਸੇ ਚੌਰਾਹੇ ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਾ ਜਿਥੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਥੇ ਉਡੀਕ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸ਼ਾਮ ਹੋ ਗਈ। ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨਿਰਾਸ ਹੋ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਇਆ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਗੁਜ਼ਰ ਗਿਆ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦੇ ਮਿੱਤਰ ਨਹੀਂ ਆਏ। ਆਖਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਘੋੜੇ ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇਕ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਖੁਦ ਹੀ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਕਾਫੀ ਦੂਰ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਅਚਾਨਕ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਦੇ ਕਰਾਹਨੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ। ਇਕ ਬੁੱਢਾ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਪਿਆ ਸੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਗਿਆ। ਬੁੱਢੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਖਮ ਸਨ। ਉਹ ਬੇਹੋਸ਼-ਜਿਹਾ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇੜੇ ਦੀ ਇਕ ਝੀਲ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲਿਆਇਆ। ਬੁੱਢੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ। ਪਾਣੀ ਪੀ ਕੇ ਬੁੱਢਾ ਵਿਅਕਤੀ ਉਠ ਬੈਠਾ।

ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਬੋਲਿਆ — ਬਾਬਾ, ਆਪ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਚੱਲੋ... ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਂਉਗਾ।

ਅਚਾਨਕ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਆਈ ਅਤੇ ਬੋਲਿਆ— ਬਾਬਾ ਇਹ ਰਾਹ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਬੁੱਢਾ ਵਿਅਕਤੀ ਬੋਲਿਆ— ਬੇਟਾ ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹਾਂ। ਵੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਰਾਹ ਕਿਧਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਐਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਚਾਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸਹੀ ਰਾਹ ਤੇ ਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ
ਬੋਲਿਆ— ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ?

ਇਹ ਬਾਦ ਵਿੱਚ ਦੱਸਾਂਗਾ। ਪਹਿਲਾਂ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ
ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੁਣ ਜਿੰਨਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਤੇਰਾ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਿਆ। ਉਹਨੂੰ
ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਸੌਨੇ ਦੇ ਸਿੱਕੇ ਮਿਲੇ। ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਚੁਕਦਾ
ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਗੇ ਵਧਦਾ ਗਿਆ। ਉਹ ਹਾਲਾਂ ਵੀ ਸੌਨੇ ਦੇ
ਸਿੱਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਭਟਕ ਰਿਹਾ ਹੈ।

- ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਮਿੱਤਰ — ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹਿਰਨੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ
ਵੇਖਿਆ। ਹਿਰਨੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ।
ਉਸ ਨੇ ਤੀਰ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਹਿਰਨੀ ਦੇ
ਸਰਾਪ ਨਾਲ ਉਹ ਪੱਥਰ ਦਾ ਬੁੱਤ ਬਣ ਗਿਆ।

ਬੁੱਢਾ ਵਿਅਕਤੀ ਫਿਰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ — ਤੇਰਾ ਤੀਸਰਾ
ਮਿੱਤਰ ਚਲਦੇ-ਚਲਦੇ ਇਕ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਾ। ਡਾਕੂ
ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਮਦਦ
ਮੰਗੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ
ਕੀਤੀ ਉਲਟਾ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅੱਜ ਵੀ
ਲੁੱਟਮਾਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਚੌਥੇ ਮਿੱਤਰ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ ਤੇ ਬੁੱਢਾ ਵਿਅਕਤੀ
ਬੋਲਿਆ— ਤੇਰੇ ਚੌਥੇ ਮਿੱਤਰ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਇਕ ਬੁੱਢਾ
ਵਿਅਕਤੀ ਮਿਲਿਆ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ। ਪਾਣੀ ਮੰਗ
ਰਿਹਾ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਬੁੱਢੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ
ਅਗੇ ਵਧ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਕ ਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ
ਰਾਹ ਭਟਕ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਆਪ ਇਹ ਸਭ ਕਿਵੇਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ?

- ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

- ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਮੈਂ ਨਾ ਤਾਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ
ਜਖਮੀ। ਮੇਰੇ ਵੱਲ ਵੇਖੋ।

ਉਹ ਬੋਲਿਆ — ਮੈਂ ਇਕ ਜਾਦੂਗਰ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਇਥੇ
ਰਹਿ ਕੇ ਇਕ ਯੋਗ ਆਦਮੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿੱਚ ਸੀ। ਜਿਸ
ਨੂੰ ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਸਿਖਾ ਸਕਾਂ। ਮੇਰੀ ਕਸ਼ਟੀ ਤੇ ਕੇਵਲ
ਤੂੰ ਹੀ ਖਰਾ ਉਤਰਿਆ ਹੈ।

- ਲੇਕਿਨ ਮੈਂ ਅਜਿਹਾ ਕੀ ਕੀਤਾ ਹੈ?

- ਬਹੁਤ ਮਾਮੂਲੀ ਕੰਮ ਲੇਕਿਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਲੋਕ
ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਤੂੰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਰਾਹ
ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਤੂੰ ਇੰਝ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਇਸ
ਲਈ ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਵਿਦਿਆ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੈ। ਇਸ
ਵਿਦਿਆ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਲ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਵਾਪਸ ਲਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਜਾਦੂਗਰ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਦਿਆ
ਸਿਖਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਦ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਉਹਨਾਂ ਵਿਦਿਆਵਾਂ ਵਿੱਚ
ਪਰਿਪੱਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਜਾਦੂਗਰ ਗਾਇਬ ਹੋ ਗਿਆ।
ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਦ ਆਪਣੇ ਚਾਰੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੂੰ
ਲੱਭ ਲਿਆ।

ਪਿਆਰੇ ਬੱਚਿਓ! ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਤਾਂ ਜੋ ਵੀ ਰਹੀ
ਹੋਏਗੀ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ
ਦੂਸਰਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ
ਉਹ ਦਿਲ ਦਾ ਸੁੰਦਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਖੁਦ
ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ

ਆ

ਮਤੌਰ ਤੇ ਛੋਟੀਆਂ-ਛੋਟੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵਿੱਚ ਵੀ ਮਹਾਨ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲੁਕੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਛੋਟੇ ਜਿਹੇ ਬੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁਖ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਕ ਹੀ ਬੀਜ਼ ਵਿੱਚ ਜੰਗਲ ਲੁਕਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਕ ਬੀਜ਼ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਇਕ ਪੈਦੇ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਫਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਫਲ ਵਿੱਚ ਅਨੇਕਾਂ ਛੋਟੇ ਬੀਜ਼ ਜੋ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਵਿਸ਼ਾਲ ਰੁਖ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਚੀਜ਼ੀਂ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲਾਏਤਸੇ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ - "ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫਰ ਇਕ ਕਦਮ ਤੋਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।"

★ ਸੇਬ ਦਾ ਡਿਗਣਾ ਇਕ ਆਮ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਆਮ ਘਟਨਾ ਨੇ ਨਿਊਟਨ ਨੂੰ Theory of Gravity ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ।

★ ਦੇਗਚੀ ਵਿੱਚ ਉਬਲਦੇ ਪਾਣੀ ਤੇ ਰੱਖੇ ਹਿਲਦੇ-ਉਛਲਦੇ ਢੱਕਣ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਜੇਮਸ ਵਾਟ ਨੂੰ ਸਟੀਮ ਇੰਜ਼ਨ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆ ਗਿਆ।

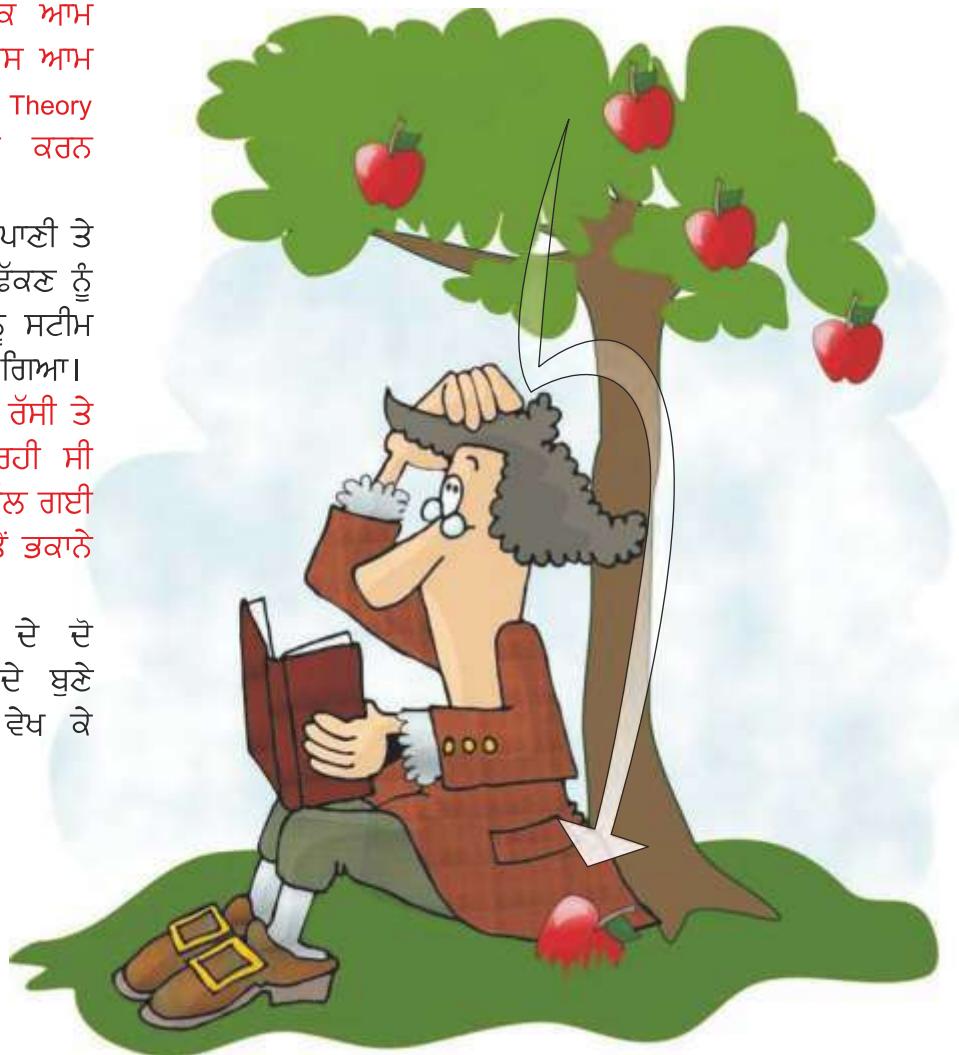
★ ਇਕ ਗਿੱਲੀ ਕਮੀਜ਼ ਜੋ ਰੱਸੀ ਤੇ ਸੁੱਕਣ ਲਈ ਲਟਕ ਰਹੀ ਸੀ ਜਦ ਉਹ ਹਵਾ ਨਾਲ ਫੁੱਲ ਗਈ ਤਾਂ ਇਸ ਆਮ ਗੱਲ ਤੋਂ ਭਕਾਨੇ ਦੀ ਹੋ ਗਈ।

★ ਬਰੀਚੇ ਦੀ ਦੀਵਾਰ ਦੇ ਦੋ ਕੋਨਿਆਂ ਨੂੰ ਮੱਕੜੀ ਦੇ ਬੁਣੇ ਜਾਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਵੇਖ ਕੇ

"ਸਸਪੈਸ਼ਨ ਬਿਜ਼ਾ" ਅਰਥਾਤ ਝੂਲਦੇ ਪੁੱਲ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆ ਗਿਆ।

★ ਹਵਾ ਨਾਲ ਹਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਲਾਲਟੇਨ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਪੈਂਡੂਲਮ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸੇ ਨਾਲ ਸਮੇਂ ਦੀ ਗਣਨਾ ਦੀ ਕਾਢ ਅਰਥਾਤ ਘੜੀ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਇਹ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟਾ ਜਾਂ ਆਮ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਜਦ ਵੀ ਕਿਸੇ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਗੱਲ ਨਾਲ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ, ਚੇਤਨ ਹੋ ਉਠੇ ਉਹ ਆਮ ਖਾਸ ਦਾ ਵਾਹਕ ਅਤੇ ਸੂਤਰਧਾਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਛੋਟੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਬਾਲ ਕਥਾ : ਕਮਲ ਸੌਗਾਨੀ

ਅਨੋਖਾ ਤੋਹਫਾ

ਚ ਮਨਵਨ ਵਿੱਚ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਰਾਜ ਚਲਦਾ ਸੀ। ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਸਨ।

ਇਕ ਸਾਲ ਬਰਸਾਤ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਫਸਲ ਸੁੱਕ ਗਈ। ਪੂਰੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਜਾਨਵਰ ਇਸੇ ਕਾਰਣ ਆਪਣੇ ਰਾਜਾ ਨੂੰ ਲਗਾਨ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕੇ। ਲਗਾਨ ਨਾ ਮਿਲਣ ਤੇ ਸ਼ੇਰ ਗੁੱਸੇ ਵਿੱਚ ਲਾਲ-ਪੀਲਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਸੈਨਾਪਤੀ ਭਾਲੂ ਨੂੰ ਬੋਲਿਆ— ਤੁਸੀਂ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਓ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਜਾ ਤੋਂ ਸੂਦ ਸਹਿਤ ਲਗਾਨ ਵਸੂਲ ਕਰੋ। ਅਗਰ ਕੋਈ ਲਗਾਨ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰੇ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਰਾਜ ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।

ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਹੁਕਮ ਮਿਲਦੇ ਹੀ ਸੈਨਾਪਤੀ ਭਾਲੂ ਨੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਜਾ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪਏ ਸਾਮਾਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਫੜ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਕੋਲ ਲੈ ਆਏ।

ਜਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਰਾਜ-ਦਰਬਾਰ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਦ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਦਾ ਬੇਟਾ ਚੀਕੂ ਵੀ ਉਥੇ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਚੀਕੂ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਕਿ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਸ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਬੁਰੀ ਹਾਲਤ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ। ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਜਾਣ ਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਰਾਜਾ ਦੇ ਦੰਡ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਦਿਵਾਉਣ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਚੀਕੂ ਦਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਸ ਦਿਨ ਲਈ ਰਾਜਾ ਸ਼ੇਰ ਨੇ ਚੀਕੂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ— "ਬੇਟਾ ਚੀਕੂ! ਆਪਣੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਜੋ ਵੀ ਤੋਹਫਾ ਮੰਗੋਗੇ ਮਿਲੇਗਾ।"

ਹੁਣ ਚੀਕੂ ਨੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਦਾ ਦੁੱਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਇਕ ਉਪਾਮ ਸੋਚਿਆ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਾ ਅਤੇ ਚਰਣ-ਸਪਰਸ਼ ਕਰਕੇ ਬੋਲਿਆ— “ਅੱਜ ਮੇਰਾ ਜਨਮਦਿਨ ਹੈ ਅਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕੋਈ ਤੋਹਫਾ ਦੇਣ ਦਾ ਵਚਨ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਉਹ ਤੋਹਫਾ ਆਪ ਤੋਂ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹਾਂ।”

ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸੇਰ ਬੋਲਿਆ — ਓ! ਬੇਟਾ ਚੀਕੂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅੱਜ ਤੇਰਾ ਜਨਮ ਦਿਨ ਹੈ, ਚਲੋ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੈਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਵਧਾਈਆਂ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਤੇਰੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬੀ ਦੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਬੋੜੀ ਦੇਰ ਬਾਦ ਚੀਕੂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿੱਚ ਕੇਕ ਰੱਖ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸੇਰ ਬੋਲਿਆ — ਬੇਟਾ, ਹੁਣ ਮੰਗ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਨਮ-ਦਿਨ ਦੇ ਕਿਹੜਾ ਤੋਹਫਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਚੀਕੂ ਬੋਲਿਆ— “ਪਿਤਾ ਜੀ, ਇਹਨਾਂ ਵਿਚਾਰੇ ਗਾਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਖੋਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਉ। ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਘਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਉ।”

ਜਨਮ ਦਿਨ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਤੋਹਫੇ ਦੀ ਮੰਗ ਸੁਣ ਕੇ ਰਾਜਾ ਸੇਰ ਦਾ ਪੱਖਰ ਦਿਲ ਮੌਮ ਬਣ ਕੇ ਪਿਘਲ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿੱਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਹੰਝੂ ਛਲਕ

ਆਏ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬੇਟੇ ਨੂੰ ਕਿਹਾ — “ਚੀਕੂ ਬੇਟਾ, ਤੁੰ ਆਪਣੇ ਲਈ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ। ਕੁਝ ਤਾਂ ਮੰਗੋ।”

ਇਸ ਤੇ ਚੀਕੂ ਬੋਲਿਆ— ਪਿਤਾ ਜੀ, ਆਪ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪੱਕਾ ਵਚਨ ਦਿਉ ਕਿ ਅਗਰ ਕਿਸੇ ਸਾਲ ਫਸਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਸਾਲ ਲਗਾਨ ਵਸੂਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਰਾਜਾ ਸੇਰ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਕੀਤਾ। ਸਾਰੇ ਜਾਨਵਰਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਆਜਾਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਬਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਵੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਭਵਿੱਖ ਲਈ ਫਸਲ ਨਾ ਹੋਣ ਤੇ ਲਗਾਨ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਨਿਯਮ ਵੀ ਬਣਾ ਦਿਤਾ।

ਹੁਣ ਜਾਨਵਰ ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਚੀਕੂ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਅਸ਼ੀਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਆਏ।

ਰੰਗ ਭਰੋ

ਨਾਂ

ਉਮਰ

ਪੂਰਾ ਪਤਾ

ਫਰਵਰੀ 2021 ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ ਦਾ ਨਤੀਜਾ

► ਪਹਿਲਾ ਨੰ :

ਇਸਮੀਤ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 8 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ - ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਮਾਠਸਾ (ਪੰਜਾਬ)

► ਦੂਜਾ ਨੰ :

ਉਦੈਵੀਰ ਸਿੰਘ (ਉਮਰ 7 ਸਾਲ)
ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕਖਾਨਾ - ਖੁਸ਼ਗੁਰ ਪੁਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ - ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਪੰਜਾਬ)

► ਤੀਜਾ ਨੰ :

ਤਮਨਾ (ਉਮਰ 10 ਸਾਲ)
ਬਲਾਕ ਡੀ ਹਾਊਸ ਨੰ: 182
ਗਾਂਧੀ ਵਿਹਾਰ, ਦਿੱਲੀ-9

ਮਈ ਅੰਕ ਦੀ ਰੰਗ ਭਰੋ ਪ੍ਰਤਿਯੋਗਤਾ

ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੇ ਇਕ ਚਿੱਤਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਚਿੱਤਰ 'ਚ ਸੌਹਣੇ-ਸੌਹਣੇ ਰੰਗ ਭਰ ਕੇ **25 ਫੁਨ 2021** ਤਕ ਸੰਪਾਦਕ, 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ', ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕੰਪਲੈਕਸ, ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਕਾਲੋਨੀ, ਦਿੱਲੀ-9 ਦੇ ਢਾਤਤ ਚ ਭੇਜ ਦਿਓ। ਨਤੀਜੇ ਦੀ ਘੋਸ਼ਣਾ 'ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ' ਦੇ **ਜੁਲਾਈ 2021** ਅੰਕ 'ਚ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਚਿੱਤਰ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਆਪਣਾ ਨਾਂ ਅਤੇ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਜ਼ਰੂਰ ਲਿਖੋ।

15 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤਕ ਦੇ ਬੱਚੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਪਸੰਦ ਕੀਤੇ ਗਏ -

ਰਾਧਾ (ਜਗਰਾਉ),
ਹਰਸਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਕੁਰਾਲੀ),
ਅਰਸਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਤੁਪੇਵਾਲ),
ਗੁਰਮੁਖ ਨੂਰ (ਗੁਮਟਾਲਾ),
ਸੁਖਮੀਤ (ਸਰਦੂਲਗੜ੍ਹ),
ਪੇਰਨਾ (ਬੇਦੀ ਨਗਰ),
ਗੁਰਵਿੰਦਰ (ਜੀਰਾ),
ਸਮੀਪਤਾ ਪੁਰਾਨਾ (ਜਲੰਧਰ),
ਸੁਭਪ੍ਰੀਤ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ),
ਪ੍ਰਦੀਪ ਕੁਮਾਰ (ਨਵਾਂ ਸਹਿਰ),
ਨਿਤਿਨ ਕੌਰ (ਤਲਵੰਡੀ ਭਾਈ),
ਸਿਦਕ ਭਾਟੀਆ (ਦੇਰਾਹਾ),
ਜਸਨਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ (ਬੋਹਾ),
ਪ੍ਰਭਜੋਤ ਕੌਰ (ਭੈਰੋ ਮਾਜਰਾ),
ਹਰਸੂਲ (ਹੁਸਿਆਰਪੁਰ),
ਸੁਖਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ (ਮਾਨਸ),
ਪਰਵੀਨ ਕੌਰ (ਨਾਨਕ ਨਗਰੀ),
ਵੰਸਿਕਾ ਬੋਖੇ (ਬੁਛਲਾਡਾ),
ਸਹਿਜ ਬਾਂਸਲ (ਪਾਤੜਾ),

ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਈਏ

ਆਓ ਬੱਚਿਓ, ਆਓ ਬੋਲੀਓ,

ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਈਏ।

ਭਾਵੇਂ ਨਵੀਂ, ਭਾਵੇਂ ਪੁਰਾਣੀ ਹੋਵੇ।

ਹਰ ਖੇਡ ਆਪਾਂ ਅਜਮਾਈਏ।

ਕੁਝ ਖੇਡਾਂ ਸਰੀਰਕ ਬਲ ਵਧਾਵਣ,

ਕੁਝ ਸਾਡਾ ਮਨ ਹੀ ਪਰਚਾਵਣ।

ਕੁਝ ਖੇਡਾਂ ਟੀਮ 'ਚ ਰਲਕੇ ਖੇਡੀਏ,

ਕੁਝ ਇੱਕਲਿਆਂ ਵੀ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਵਣ।

ਕੁਝ ਦੇ ਵਿੱਚ ਹੈ ਤਾਕਤ ਲੱਗਦੀ,

ਕੁਝ ਦਿਮਾਗੀ ਲੱਟ੍ਰੂ ਘੁਮਾਵਣ।

ਕੁਝ ਖੇਡੀਏ ਮੈਦਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿੱਚ,

ਕੁਝ ਅੰਦਰ ਖੇਡੀਆਂ ਜਾਵਣ।

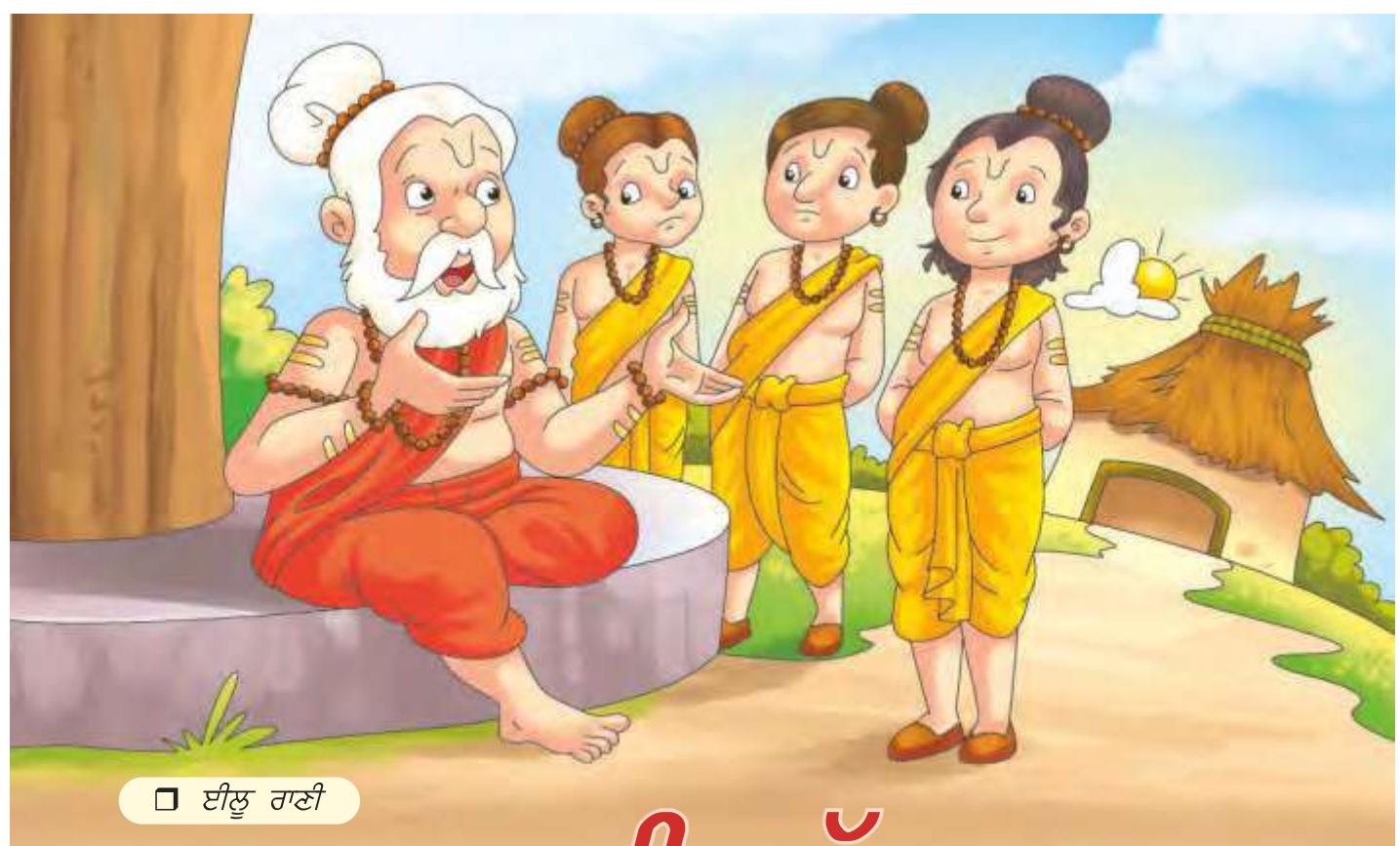
ਕਦੇ ਕੈਰਮ, ਕਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡੀਏ,

ਕੁਸ਼ਤੀ ਵਿੱਚ ਵੀ ਹੱਥ ਅਜਮਾਈਏ।

ਆਓ ਬੱਚਿਓ, ਆਓ ਬੋਲੀਓ

ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਈਏ।

□ ਈਲੂ ਰਾਣੀ

ਖਾਲੀ ਹੱਥ

ਬੀ

ਹੜ ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਆਚਾਰੀਯ ਚਰਕ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਸ਼ਰਮ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਦੁਰ-ਦੁਰ ਤੋਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦਿਆ ਗੁਹਿਣ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਆਚਾਰੀਯ ਹਰ ਪੂਨਮ ਦੀ ਚਾਂਦਨੀ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬੈਠ ਕੇ ਵਨ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਲਈ ਨਿਕਲਦੇ। ਆਚਾਰੀਯ ਵਿਭਿੰਨ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸੇ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ।

ਆਚਾਰੀਯ ਦਾ ਕਥਨ ਸੀ - ਜੰਗਲ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਅਗਰ ਮਨੁੱਖ ਇਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ਟ ਨਾ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਲਈ ਬੜਾ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕ ਸੱਚਾ ਦੋਸਤ ਵੀ ਹੈ।

ਆਚਾਰੀਯ ਦੇ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਚੰਗੇ ਵੈਦ, ਹਕੀਮ ਬਣ ਜਾਂਦੇ। ਜਿਹਨਾਂ ਦੀ ਦਨੀਆਂ ਦੇ ਕੌਨੇ-ਕੌਨੇ ਵਿੱਚ ਬੜੀ ਇੱਜ਼ਤ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਸੈਂਕਡਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ ਲੇਕਿਨ ਹਰ ਸਾਲ ਇਕ ਜਾਂ ਦੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚੋਂ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ।

ਹਰ ਸਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਚਾਰੀਯ ਚਰਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਲਈ ਅਤੇ ਬੋਲੇ - - ਇਸ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜੰਗਲ ਦੀ ਸੂਖਸਮ ਨਿਗਾਹ ਨਾਲ ਖੋਜ ਕਰੋ। ਜੋ ਬਨਸਪਤੀ ਜੰਗਲ ਦੀ ਛਾਤੀ ਤੇ ਬੇਕਾਰ ਖੜੀ ਹੋਵੇ ਉਹਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਉਖਾੜ ਲਿਆਓ।

ਆਸ਼ਰਮ ਵਿੱਚ ਕਈ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸਨ। ਉਹਨਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਈ ਆਲਸੀ ਵੀ ਸਨ। ਜੋ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਆਲਸੀ ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਦੀ ਨਹੀਂ ਸੌਚੀ ਅਤੇ ਛੇਤੀ ਨਾਲ ਕੋਲ ਦੀ ਹੀ ਬਨਸਪਤੀ ਉਖਾੜ ਕੇ ਉਹਦੀ ਪੰਡ ਬੰਨ੍ਹ ਲਈ ਅਤੇ ਆਚਾਰੀਯ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਹਫ਼ਤੇ ਬਾਦ ਸੁੱਕੀਆਂ ਲੱਕੜੀਆਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲਿਆ ਕੇ ਆਚਾਰੀਯ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ।

ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਰੁਖ-ਪੌਦਿਆਂ ਨੂੰ
ਉਖਾੜ ਕੇ ਲਿਆਏ ਅਤੇ ਬੋਲੇ - ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਹਰ
ਸਾਲ ਕਈ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਕ ਮੌਤ ਦਾ ਸਿਕਾਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚਲਾਕ ਅਤੇ ਚਤੁਰ
ਸਨ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਆਪਣਾ ਕੁਝ ਸਮਾਂ
ਲਗਾਇਆ ਅਤੇ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਬਨਸਪਤੀਆਂ ਆਪਣੇ
ਆਪਣੇ ਬੋਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਕੇ ਬੋਲੇ - ਇਹਨਾਂ ਦਾ
ਕੋਈ ਉਪਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਲੇਕਿਨ ਗੁਰੂ ਜੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ
ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਏ। ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦਾ ਸਮਾਂ ਪੂਰੇ ਤੀਹ ਦਿਨ
ਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ
ਉਤੱਤ ਲੈ ਕੇ ਵਾਪਸ ਆਏ ਸਨ
ਲੇਕਿਨ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਠੀਕ ਤੀਸਵੇਂ ਦਿਨ
ਆਚਾਰੀਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿੱਚ ਹਾਜ਼ਿਰ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਿਆ
ਮੌਜੂਦਾ ਖਾਲੀ ਹੱਥ ਹੀ ਵਾਪਿਸ ਆਇਆ ਹਾਂ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਆਚਾਰੀਜ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ - ਤੈਨੂੰ ਐਨੇ
ਵੱਡੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬਨਸਪਤੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ, ਜੇ
ਦਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਸ ਤੇ ਬਾਕੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਖਿੜਖਿੜਾ ਕੇ
ਹੱਸਣ ਲੱਗੇ ਅਤੇ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ

ਲੱਗੇ - 'ਪੂਰੇ ਤੀਹ ਦਿਨ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ
ਫਿਰ ਵੀ ਖਾਲੀ ਹੋਂ।'

ਅਜੇ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੱਸ ਹੀ ਰਹੇ ਸਨ ਤਦ
ਆਚਾਰੀਜ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਉਸ
ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ - ਭਲਾ ਤੂੰ ਖਾਲੀ ਹੱਥ
ਵਾਪਿਸ ਕਿਉਂ ਆਇਆ?

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬੋਲਿਆ - ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਜੰਗਲ ਛਾਨ
ਮਾਰਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵੀ ਬਨਸਪਤੀ, ਅਜਿਹੀ
ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਆਖੁਰਵੇਦ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਨਾ
ਆਉਂਦੀ ਹੋਵੇ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਅਜਿਹਾ ਜਵਾਬ ਸੁਣ ਕੇ
ਆਚਾਰੀਜ ਬੋਲੇ - ਪਿਆਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ! ਇਸ ਸਾਲ
ਦੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਤੂੰ ਪਾਸ ਹੋਇਆ। ਹਾਂ ਇਸ
ਦੁਨੀਆਂ ਵਿੱਚ ਸਚਮੁੱਚ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਬਨਸਪਤੀ
ਨਹੀਂ ਜੋ ਦਵਾਈ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਬਾਕੀ ਹੱਸਦੇ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀ
ਹੁਣ ਆਪਣੀ ਮੁਰਖਤਾ ਤੇ ਪਛਤਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਕਦੇ ਨਾ ਭੁੱਲੋ

* ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਸਤਿਅੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ - ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਅਤੇ ਚੰਗੇ ਨਾਗਰਿਕ ਬਣਾਉਣਾ। ਘਰ ਵਿੱਚ ਆਏ ਸੰਤ-ਮਹਾਤਮਾ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਕਰੋ, ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਸੇਵਾ-ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਵਾਉਣ ਅਤੇ ਚਰਨਾਮ੍ਰਿਤ ਆਦਿ ਬਣਵਾਉਣ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਭਗਤੀ ਦੇ ਇਹ ਦੈਵੀ ਗੁਣ ਸਹਿਜ ਵਿੱਚ ਸਿਖ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

* ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਦਿਨ-ਪ੍ਰਤੀਦਿਨ ਵੱਧ ਰਹੇ ਰਿਖਾਵੇ ਅਤੇ ਫੈਸ਼ਨ ਤੋਂ ਹਟਾ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਮਿਹਨਤੀ ਜੀਵਨ ਜੀਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਣਾ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਨਾ ਜਾਣੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀਆਂ-ਕਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨਿਭਾਉਣੀਆਂ ਪੈ ਜਾਣ। ਅਗਰ ਬੱਚੇ ਨਾਜੁਕ-ਮਿਜਾਜ ਬਣ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਠਿਨਾਈਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਣਗੇ।

- ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜਾ

* ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਨੂੰ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਮਾਤਰ ਤਰੀਕਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਕਰੋ।

- ਸਟੀਵ ਜਾਬਸ

* ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਦੀਵੇਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿੱਚ ਭਲਾਈ ਦੂਰ ਤਕ ਚਮਕਦੀ ਹੈ।

- ਸ਼ੇਕਸਪੀਅਰ

* ਸਾਡੀ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾ ਬਸ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਈਸ਼ਵਰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਲਈ ਕੀ ਚੰਗਾ ਹੈ।

- ਸੁਕਰਾਤ

* ਜੀਵਨ ਵਿੱਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਕੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ।

- ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ

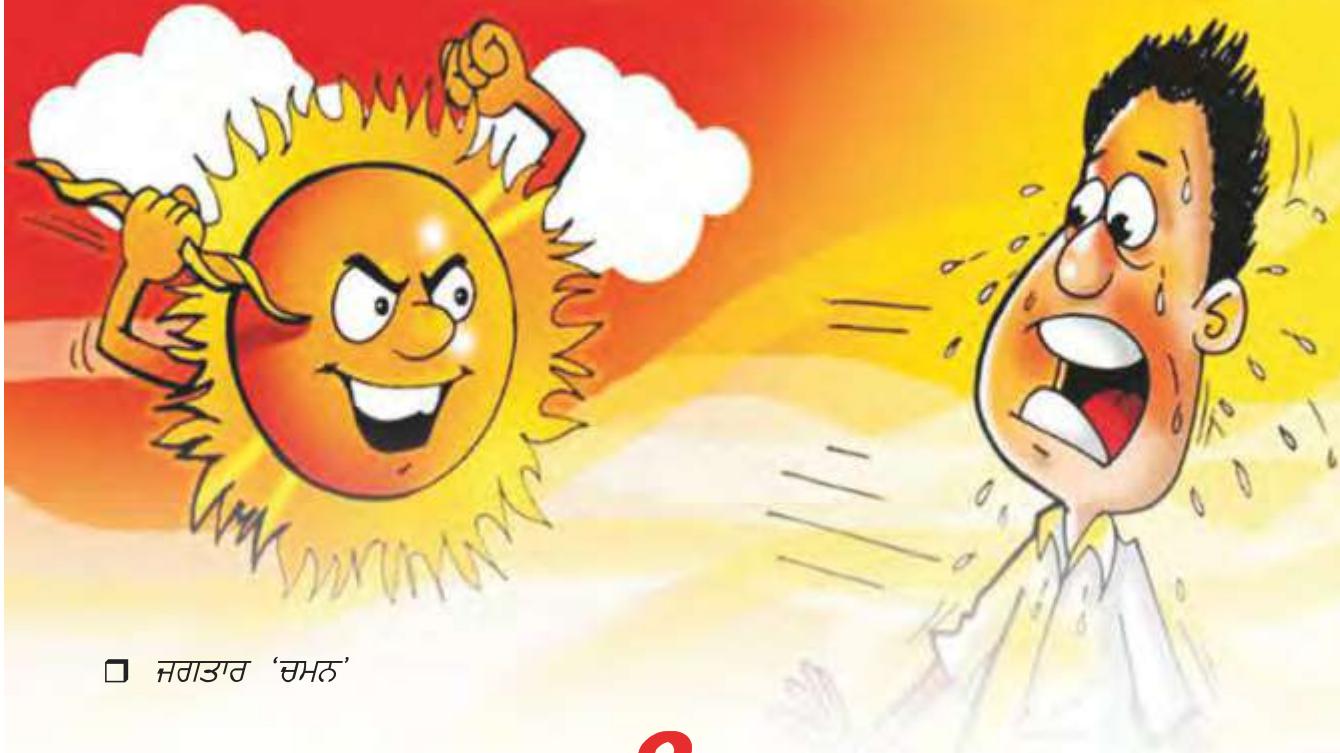
* ਮੈਂ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਜੋ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਸਮਾਨਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਾ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ।

- ਚੰਦਰਸ਼ੇਖਰ ਆਜਾਦ

* ਮਾਫ ਕਰਨਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਵਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਬਣਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

- ਸਵਾਮੀ ਦਯਾਨੰਦ ਸਰਸਵਤੀ

□ ਸੰਗ੍ਰਹਿ ਕਰਤਾ : ਡਿੰਪਲਜੀਤ ਰੰਧਾਵਾ

□ ਜਗਤਾਰ 'ਚਮਨ'

ਗਰਮੀ ਦੀ ਰੁੱਤ

ਸਰਦ ਰੁੱਤ ਲੈ ਗਈ ਵਿਦਾਈ।
ਗਰਮੀ ਦੀ ਹੁਣ ਰੁੱਤ ਹੈ ਆਈ॥

ਤਪੇ ਸਰੀਰ ਪਸੀਨਾ ਚੋਵੇ।
ਰਾਤ ਨੂੰ ਮੱਛਰ ਸੌਣ ਨਾ ਦੇਵੇ॥

ਗਰਮ ਗਰਮ ਲੂ ਚਲਦੀ ਜਾਵੇ।
ਧਰਤੀ ਤੇ ਅੱਗ ਬਲਦੀ ਜਾਵੇ॥

ਨਦੀਆਂ, ਝਰਨੇ ਖੜ੍ਹਦੇ ਜਾਵਣ।
ਰੁੱਖਾ ਦੇ ਪੱਤੇ ਝੜਦੇ ਜਾਵਣ॥

ਲੱਸੀ ਪੀਉ, ਦਰੀ ਵੀ ਖਾਉ।
'ਚਮਨ' ਦੁਪਹਿਰੇ ਬਾਹਰ ਨਾ ਜਾਉ॥

ਬੁੱਧੀਮਾਨੀ

ੴ

ਮਾਚਲ 'ਚ ਇਕ ਉਚੀ ਪਹਾੜੀ ਤੇ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਰਾਮਪੁਰ ਪਿੰਡ 'ਚ ਇਕ ਗਰੀਬ ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਤੇ ਇਕ ਧੀ ਸੀ। ਉਸ ਸੰਘਣੇ ਜੰਗਲ ਵਿੱਚ ਡਾਕੂਆਂ ਦਾ ਬਸੇਰਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਰਾਤ ਦੇ ਸਮੇਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਤੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਇਕ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਆਇਆ। ਉਸ ਨੇ ਵਧਾਰ ਕਰਨ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਰਾਹ ਵਿੱਚ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਗਰੀਬ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੜਕਾਇਆ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲਿਆ। ਵਧਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਸੀ, ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਹੀ ਰਾਤ ਪੈ ਗਈ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿੱਚ ਜਗਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ?" ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਭਲਾ ਆਦਮੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਆਏ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਵਾਂਗ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਕਿਹਾ— ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਆਉ ਇਹ ਘਰ ਤੁਹਾਡਾ ਹੀ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਇਥੇ ਰਾਤ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਘਰ ਦਾ ਰੁੱਖ-ਸੁੱਖਾ ਭੋਜਨ ਬੜੇ ਪਿਆਰ ਅਤੇ ਆਦਰ ਨਾਲ ਵਧਾਰੀ ਨੂੰ ਖੁਆਇਆ। ਫੇਰ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸੌਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦੀ ਧੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਾਸਤੇ ਕੁਝ ਧਨ ਇੱਕਠਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਹਰ ਰਾਤ ਧਨ ਦੀ ਹਿਫਾਜ਼ਤ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਤ ਪਿੰਡ 'ਚ ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਹੱਲਾ ਬੋਲ ਦਿੱਤਾ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਸ਼ੋਰ ਸੁਣ ਕੇ ਵਧਾਰੀ ਦੀ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਘਰ ਦਾ ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਪੇਟਲੀ ਲਏ ਇੱਧਰ-ਉਧਰ ਬੜੀ ਬੇਚੈਨੀ ਨਾਲ ਚੱਕਰ ਕੱਢ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਧਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?" ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ— ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਦੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੇ ਵਿਆਹ ਲਈ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏਇਆ ਇੱਕਠਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਡਰ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਰੁਪਏ ਡਾਕੂ ਲੈ ਜਾਣਗੇ। ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੱਸੋ, ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ? ਵਧਾਰੀ ਨੇ ਸਲਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਕਿਹਾ— ਇਹ ਰੁਪਏ ਕੁੱਜੇ ਵਿੱਚ
ਪਾ ਦਿਉ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਕੁੱਜਾ
ਕੱਪੜੇ ਨਾਲ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਉ।
ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਜਲਦੀ ਹੀ
ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦੀ ਮੰਜ਼ੀ ਖੜੀ ਕੀਤੀ
ਅਤੇ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੂੰ ਟੋਆ ਪੁੱਟਣ
ਲਈ ਕਿਹਾ। ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ
ਟੋਆ ਪੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਵਪਾਰੀ ਨੇ
ਉਹ ਕੁੱਜਾ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ
ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਲਿੱਪ ਦਿੱਤਾ। ਕੁਝ
ਸਮੇਂ ਬਾਅਦ ਡਾਕੂ ਲੱਕੜਹਾਰੇ
ਦੇ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ
ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਕੜਕਦੀ ਆਵਾਜ਼
ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ— ਤੁਸੀਂ ਸਾਰਾ ਧਨ
ਸਾਡੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿਉ।
ਲੱਕੜਹਾਰਾ ਗਿੜਗਿੜਾ ਕੇ
ਆਪਣੀ ਗਰੀਬੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ

ਤਾਂ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਸਰਦਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦਮੀਆਂ ਨੂੰ
ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਦੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ
ਲਾਉ। ਡਾਕੂ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ, ਇਸ ਤੋਂ
ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਪਾਰੀ ਬੋਲ ਪਿਆ— ਤੁਸੀਂ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਾ
ਲਵੇ ਮੈਂ ਦੱਸਦਾ ਹਾਂ ਇਸ ਨੇ ਧਨ ਕਿਥੇ ਲੁਕਾਇਆ
ਹੈ। ਫਿਰ ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਮੰਜ਼ੀ ਚੁੱਕੀ, ਟੋਏ ਵਾਲੀ ਜਗ੍ਹਾ
ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਜਗ੍ਹਾ
ਪੁੱਟੋ। ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਟੋਆ ਪੁੱਟਿਆ, ਜਲਦੀ ਹੀ ਉਸ
ਵਿਚੋਂ ਧਨ ਵਾਲਾ ਕੁੱਜਾ ਡਾਕੂਆਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਿਆ,
ਡਾਕੂਆਂ ਨੇ ਕੁੱਜਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਚਲੇ ਗਏ।

ਇਹ ਸਭ ਦੇਖ ਕੇ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਤੁਸੀਂ
ਇਹ ਸਭ ਡਾਕੂਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।
ਜੇਕਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਟੋਏ ਵਿੱਚ ਕੁੱਜਾ
ਲੁਕਾਉਣ ਲਈ ਕਿਉਂ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਐਨਾ
ਸੁਆਗਤ ਕੀਤਾ, ਰਾਤ ਕੱਟਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਘਰ
ਜਗ੍ਹਾ ਦਿੱਤੀ। ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਦਾ ਸਾਨੂੰ ਚੰਗਾ ਇਨਾਮ
ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਵਪਾਰੀ ਕੋਲੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ
ਅਤੇ ਉਹ ਬੋਲਿਆ— ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਗਲਤ ਸਮਝ ਰਹੇ ਹੋ,
ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੋ, ਮੈਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਉਂ

ਕੀਤਾ? ਇਸਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ ਦਰਅਸਲ ਡਾਕੂਆਂ
ਨੂੰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਧਨ ਦਾ ਪਤਾ ਦੱਸ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ
ਆਪਣੇ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ ਹੈ।
ਜਾਣਦੇ ਹੋ, ਜੇਕਰ ਡਾਕੂ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਲੈਂਦੇ ਤਾਂ
ਕੁੱਜਾ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਜਾਣਾ ਸੀ ਨਾਲ ਹੀ
ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਜੋ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਨਗਦ ਅਤੇ ਸੌਨੇ
ਦੇ ਜੇਵਰ ਹਨ ਉਹ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿਣੇ ਸਨ। ਡਾਕੂਆਂ
ਨੂੰ ਕੁੱਜੇ ਤਾਂ ਪਤਾ ਦੱਸ ਕੇ ਮੈਂ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਉਸ
ਪਾਸੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ੀ ਨਹੀਂ
ਲਈ।

ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ— ਤੁਸੀਂ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰੋ ਜਿਸ
ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਤੁਹਾਡੀ ਧੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੇਰੀ ਵੀ ਧੀ
ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੋਟਲੀ ਵਿਚੋਂ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਅਤੇ
ਸੌਨੇ ਦੇ ਜੇਵਰ ਕੱਢ ਕੇ ਲੱਕੜਹਾਰੇ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ।

ਸਿਖਿਆ ਵਧੇਰੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨਾਲੋਂ ਥੋੜਾ
ਨੁਕਸਾਨ ਕਰਵਾਉਣਾ ਠੀਕ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਦਾਦਾ ਜੀ

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਅਤੇ ਲੇਖਕ : ਅਜੈ ਕਾਲੜਾ

ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੱਖੀ ਦੇ ਘਰ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥੈਲੀ ਗ੍ਰੰਥ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਰੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ। ਮੁੱਖੀ ਇਮਾਨਦਾਰ ਅਤੇ ਦਿਆਲੂ ਸੀ।

ਉਹ ਥੈਲੀ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਮੁੱਖੀ ਦੀ ਥੇਟੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਗਈ।

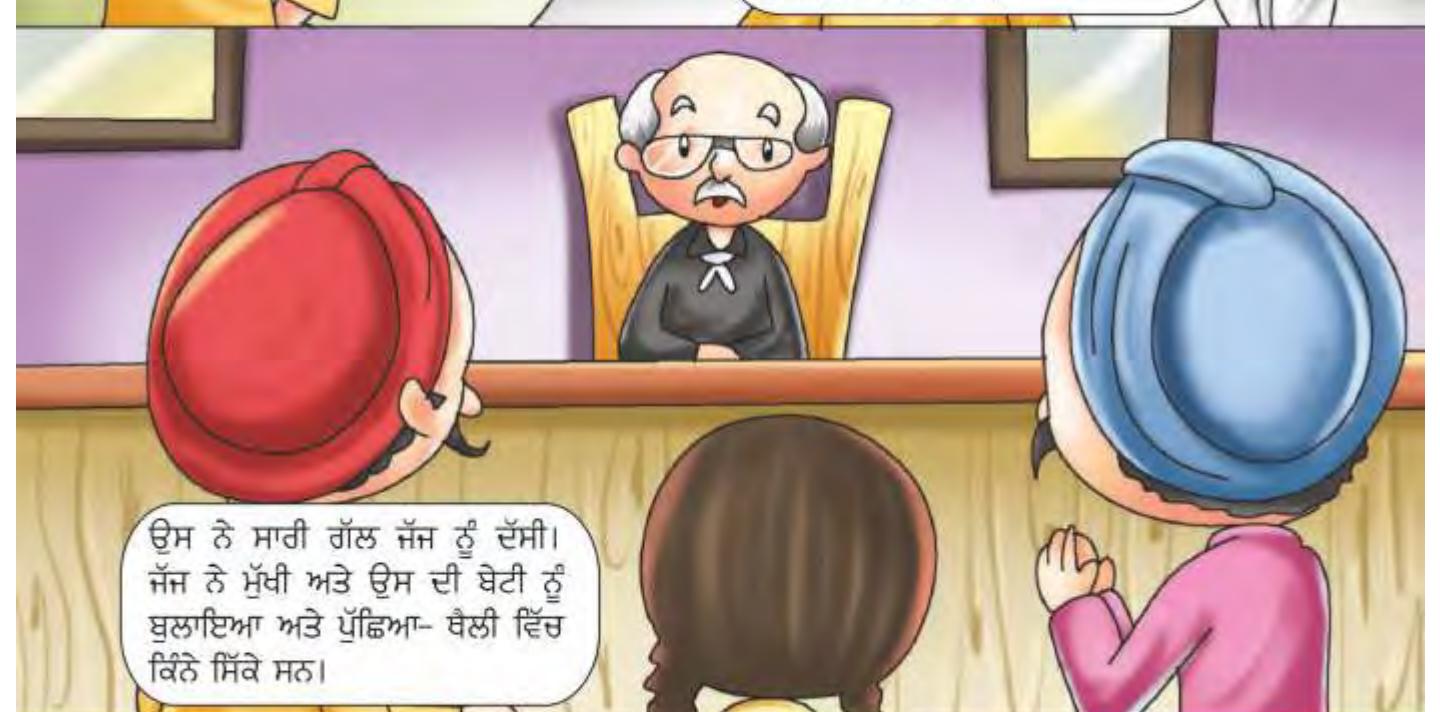
ਮੁੱਖੀ ਨੇ ਥੈਲੀ ਖੇਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਕੇ ਗਿਣੇ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿੱਚ ਤੀਹ ਸਿੱਕੇ ਸਨ।

ਮੁੱਖੀ ਨੇ ਉਹ ਥੈਲੀ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿੱਤੀ। ਵਪਾਰੀ ਨੇ ਥੈਲੀ ਖੋਲ੍ਹੀ ਅਤੇ ਸਿੱਕੇ ਗਿਣਨ ਲੱਗਾ।

ਵਪਾਰੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿੱਚ ਲਾਲਚ ਆ ਗਿਆ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ ਦਸ ਸਿੱਕੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕਹੀ।

ਮੁੱਖੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਸਮਝਾਇਆ ਪਰ ਉਹ ਥੈਲੀ ਨੂੰ ਉਥੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿੱਧਾ ਅਦਾਲਤ ਚਲਾ ਗਿਆ।

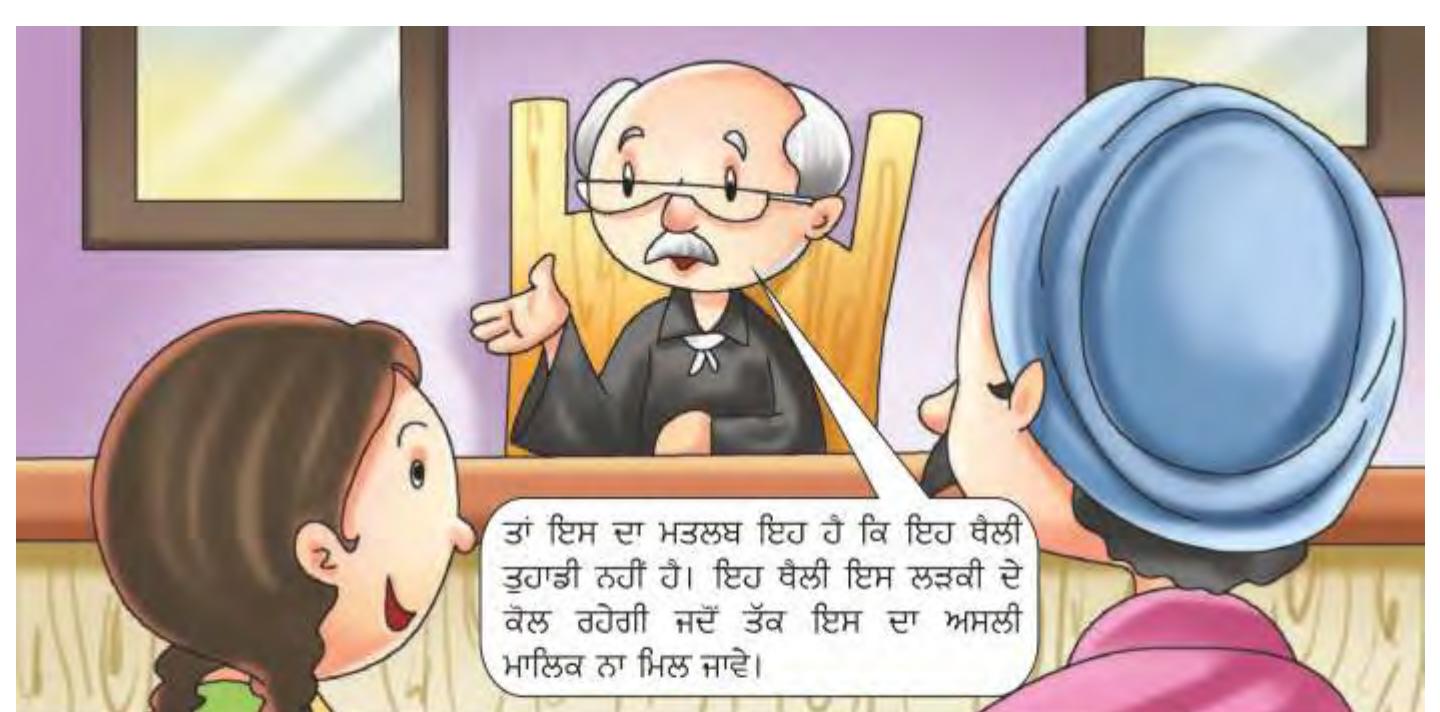

ਉਸ ਨੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਜੱਜ ਨੂੰ ਦੱਸੀ। ਜੱਜ ਨੇ ਮੁੱਖੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥੈਲੀ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਪੁੱਛਿਆ— ਥੈਲੀ ਵਿੱਚ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਕੇ ਸਨ।

ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਸਿੱਕੇ ਖੇਏ?

ਤੀਹ।

ਚਾਲੀ।

ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਥੈਲੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਥੈਲੀ ਇਸ ਲੜਕੀ ਦੇ ਕੌਲ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਸ ਦਾ ਅਸਲੀ ਮਾਲਿਕ ਨਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ।

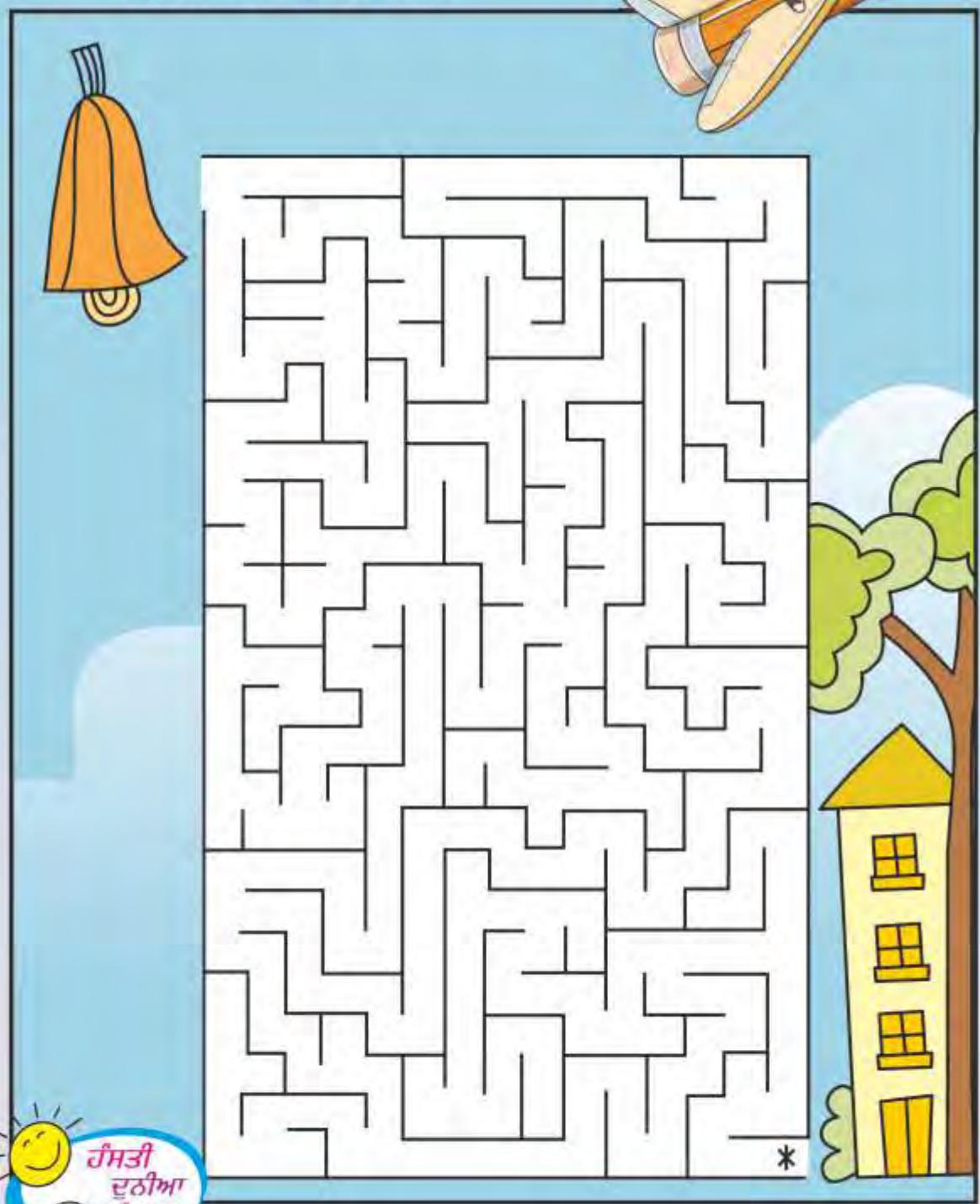
ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਚਾਲੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਥੈਲੀ ਆਵੇਗੀ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬੁਲਵਾ ਲਵਾਂਗਾ।

ਹੁਣ ਵਪਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਝੂਠ ਤੇ ਪਛਤਾਵਾ ਹੋਣ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਚੀਕ ਉਠਿਆ— ਨਹੀਂ, ਨਹੀਂ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਤੀਹ ਸਿੱਕੇ ਹੀ ਖੋਏ ਸਨ।

ਪਰ ਜੱਜ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਲਾਲਚ ਦਾ ਅੰਤ ਬੁਰਾ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।'

ਇਹ ਬਲੱਥ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਖਾਈ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ
ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਬਿਲਡਿੰਗ ਵਿੱਚ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਲਗਾਉਣਾ
ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਰਸਤੇ 'ਤੇ ਉਸ
ਬਿਲਡਿੰਗ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜਾਏਂਦੇ।

radio.nirankari.org

24x7

kids.nirankari.org

Catch the latest episode
on 23rd of every month

Bhakti Sangeet

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 20th of every month

www.nirankari.org

Catch the latest episode
on 10th of every month

radio.nirankari.org

Catch the latest episode
on 1st & 16th of every month

Video & Audio Webcasts on www.nirankari.org - Every month

SANT NIRANKARI MISSION

Registered with the
Registrar of Newspaper
For India Under RNI No. 32345/1977

: Delhi Postal Regd. No. DL (N)/137/2021-2023
: Licence No. U (DN)-60/2021-23
: Licenced to post without Pre-payment

ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ

ਹਿੰਦੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀਆਂ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ : ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ, ਏਕ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ ਨੂੰ ਅਪਡੇਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਲਈ ਆਪ ਆਪਣਾ ਮੇਬਾਈਲ ਨੰ. ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲ ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ:

sulekh.sathi@nirankari.org

ਅਤੇ patrika@nirankari.org

ਅਤੇ WhatsApp Mobile No. 9266629841 ਤੇ ਜਲਦੀ ਤੋਂ ਜਲਦੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪਦਾ ਰਿਕਾਰਡ update ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ ਲਈ

- ‘ਸੰਤ ਨਿਰੰਕਾਰੀ’ ਗਿਆਰਾਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਅਧਿਆਤਮਿਕ ਮਾਸਿਕ ਪੜ੍ਹਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਨੁਭਵੀ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਧਿਆਤਮ, ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਰਚਨਾਤਮਕ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਜਤਨ ਵੀ ਇਸ ਪੜ੍ਹਕਾ ਰਾਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।
- ਤਿੰਨ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪੰਦਰਵਾੜਾ ਸਮਾਜਾਰਨ-ਪੱਤਰ ‘ਏਕ ਨਿਸ਼ਾਨ’ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇ-ਵਸਤੂ ਮੁੱਖਰੂਪ ਵਿਚ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਲੇਖ, ਗਾਹਿਰੇ ਪਾਣੀ ਪੈਠ, ਬਾਲ ਜਗਤ, ਗਿਆਨ-ਵਿਗਿਆਨ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਪ੍ਰਸੰਗ, ਪ੍ਰੇਰਕ ਵਿਡੂਤੀ ਆਦਿ ਹਨ। ਇਸਦੀ ਰੂਪ-ਰੇਖਾ ਵਿਚ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਇਸਨੂੰ ਹੋਰ ਆਕਰਸਕ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਜਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।
- ਚਾਰ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਛੱਪਣ ਵਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਬੋਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਅਨੌਖੀ ਬਾਲ ਮਾਸਿਕ ‘ਹੰਸਤੀ ਦੁਨੀਆ’ ਵਿਚ ਰੋਚਕ ਕਹਾਣੀਆਂ, ਗਿਆਨਵਰਧਕ ਵਿਗਿਆਨ ਲੇਖ, ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
- ਉਪਰੋਕਤ ਪੱਤਰ-ਪੜ੍ਹਕਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸੱਮਗਰੀ ਜਿਵੇਂ ਲੇਖ, ਗੀਤ, ਕਹਾਣੀ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਆਦਿ ਈ-ਮੇਲ: sulekh.sathi@nirankari.org ਅਤੇ editorial@nirankari.org ਤੇ ਹੀ ਭੇਜੋ ਤਾਂਕਿ ਆਪ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮੇਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕੇ।

□ ਸੁਲੇਖ ‘ਸਾਥੀ’,
ਪੰਜਾਬ ਸੰਪਾਦਕ, ਪੜ੍ਹਕਾ ਵਿਭਾਗ